

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 6 luni . . . 7 —
Pe 3 luni . . . 2-40 ;

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIJA.
Strada Zrlayi N-rul 11a

INȘERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se ir-
napolază.

Conflictul cu Serbia.

Arad, 20 Noemvrie.

Se pare că nu se va mai putea ajunge așa de ușor la aplanarea conflictului austro-sârb, dela care atârână în grad atât de mare pacea europeană. Cazul consulului dela Prizren a adus complicații neprevăzute, și nu se știe, dacă diplomația austro-ungară va mai putea să salvgardeze pacea generală prin noul defileu al acestor complicații.

Se știe că consulul dela Prizren, Prohaska, a căzut jertfa elanului războinic al soldaților sârbi, dar ca ce anume i s'a întâmplat n'a putut să fie stabilit în mod oficial. Sânt versiuni ca ar fi fost rănit cu baioneta, că i s'ar fi nimicit archiva, ba se s'ovonise chiar și asasinarea lui. La întrebările diplomației austro-ungare, diplomații dela Belgrad n'au știut să dea până în clipa de față nici un răspuns hotărât și zadarnice au rămas încercările Vienei de a se pune în legătură directă cu reprezentantul ei. Urma acestuia a disparut pentru moment. Cazul e din cele mai grave cu patința, pentru că, în baza drepturilor internaționale, poate fi considerat de *casus belli* și dacă n'ar fi în cumpănă interesele de pace ale întregii Europe, fără îndoială ca n'ar mai fi nici o speranță de aplanare pașnică a gravului conflict.

Și, în loc, ca să caute a îmblânzi resentimentele firești ale opiniei publice europene, — în urma marelui nesocotite dela Prizren, — presa sârbească umflă tenorul celei mai formidabile insolente, agitând cu gesturi de Pipăruș Patru la război împotriva uriașului

dela spatele ei. Până și ziare ca *Samouprava*, ziar inspirat de celebrul Pasici, vorbește de o „iminentă primejdie războinică”, în vreme ce ziarele de mai puțină răspundere împroșcă asupra monarhiei rachetele celor mai cutezate amenințări.

Noroc, că opinia publică europeană, edificata deplin pe urma fiorozităților de pe câmpul războiului balcanic, a luat azi mai mult ca oricând o categorică atitudine împotriva unui nou război, care s'ar anunța fără îndoială cu'n corțe de orori încă nevăzute niciodată în istorie. Ziarul *Times* din Londra avertisează în termenii cei mai categorici Serbia, zicând că națiunile europene nu se vor amesteca de dragul ei în război. Tot astfel ziare ca *Figaro* și *Echo de Paris*, cari o indemnă la convingeri mai bune, încă înainte de ce sârbi și-ar fi pierdut simpatiile și aspirațiile lor ar fi ajuns problematice cu totul. La rândul ei, Rusia, se spune c'ar fi trimis guvernului un avertisment din cele mai energice, punându-i în perspectivă refuzarea oricărui sprijin din partea guvernului rusese în chestiunea unui port la Adriatică pe seama Serbiei.

În aceste cadre favorabile pacii europene intra spre și mai mare liniștire declarațiile ce-a făcut ieri, contele Berchtold, în delegațiunea ungara, declarații cari au subliniat armonia indisolubilă a intereselor italo-austriace în Balcani și în special cu privire la țărâmul balcanic al Adriaticii și la Albania. Și tot în aceste cadre intra și interesele României, cari zadarnice azi orice sprijin pe seama Serbiei din partea Bulgariei.

În asemenea împrejurări avem speranțe legitime, ca în scurt cazul dela Prizren se va aplană, rămânând să domineze la suprafața numai chestiunea portului sârbesc la Adriatică. După cum se știe, Serbia n'a refuzat pur și simplu punctele formulate de cabinetul austro-ungar. Se afirmă chiar, că d-nul Pașici, sufletul diplomației sârbe, ar fi luat o atitudine mai puțin intransigentă și ar fi dispus să primească unele din punctele propuse de d-nul de Ugron în numele Austro-Ungariei.

Firește ca de aici nu putem încă să tragem concluzii cari să excludă o nouă agravare a situației. Nu. Dar în tot cazul mai avem încă și un alt indiciu că pacea nu este amenințată atât de grav: România a renunțat în mod definitiv la mobilizare și a început să licențieze clasele de rezerviști cari fusesera concentrate, iar mobilizarea și demonstrația navală ale Austro-Ungariei, cari pareau iminente au fost amânate.

Misiunea d-lui Danev, președintele Sobraniei, la Budapesta, pare a fi avut de asemenea o influență favorabilă asupra tratativelor austro-sârbe. Bulgaria, în special, probabil oboșită din cauza sângerosului și costisitorului război cu Turcia, dorește să evite un conflict nou și este bucuroasă să-și asigure fructul victoriilor sale. De aceea un conflict între România și Bulgaria pare exclus, aceasta din urma fiind dispusă a acorda României compensațiunile teritoriale cerute.

Dacă tratativele austro-sârbe vor da un rezultat pozitiv, putem fi siguri că pacea

Munții mei.

O! munții mei! O! munți bătrâni cât lumea,
Voi râuri ale turmelor de oi,
Imi cântă jalnic pînă și molitîii
Și împetrit eu stau privind la voi!...

O munții mei, unde-ați mînat păstorii?!
I-ați dat ah! slugi la căni și la mîsei...
Le duceți voi?! Le duce codrul dorul?!
Mai ascultați voi doine munții mei?!

Vai! munții mei, eu plec în lumea largă
Căci soartea mea-i să rătucesc mereu,
Dor sufletu-mi pe veci în voi rămîne
Înlăntuit de stînci ca Prometeu!!

A. Negură.

Cum trebuie să zicem...

Dlul prof. Dr. Urban Jarnik.

Limba națională se vede că se numără și ea printre acele lucruri pe cari toată lumea cari le posedă, nu prea știu să le prețuiască după merit. Numai aci putem găsi explicația faptului, că adeseori un străin arată mai multă dragoste și înțelegere pentru frumusețile unei limbi pe care a învățat să o cunoască, decât aceia cari, cum se zice, au supt-o deodată cu prima hrana dela sânul mamei lor. Mai gelos îl vedem, de multe ori, pe un străin, de puritatea și nealterarea acelei comori, decât cei ce-și închipuiesc că au moștenit-o spre orice întrebuintare arbitrară, după orice capriciu sau înrăurire întâmplătoare din afară.

Experiența am făcut-o și eu prilejul acelor convorbiri despre „limba cum se scrie astăzi la noi”, pe cari le-am poruit într'un ziar popular din București și le-am strâns apoi, în parte, în volumașul ce am tipărit sub titlul „Știi românește?”. Deși semnalăm acolo, pe lângă unele ce puteau încă forma obiect de controversă și de discuție, și câteva greșeli, cu adevărat grosolane, de limbă, ce se fac mai ales prin ziare, dar uneori chiar și prin revistele și volumele... literare ce văd lumina tiparului în zilele noastre, — totuși folosul n'a prea fost altul, decât de a mai sgândări interesarea tot a unora ca aceia cari știu și ei, și deplâng, *neglijența* — ca să

zicem numai așa — cu care unii dintre mînuitorii cîndeiții dela noi își tratează, își *maltra-tează*, limba mai mult sau mai puțin strămoșească. Rău năvăliți însă au continuat cu ale lor, — și poate că aceasta văzându-o și alții, au socotit, în judecata lor la care trebuie să mă închin, că se poate arunca și modestul acela „Știi românește?” la rebutul inutilităților vechii.

Aceste reflexiuni mi le-a trezit, deodată însă și cu o deosebită mîngăiere sufletească, scrisoarea d-voastră, învățate dascăl și iubitor și cunoscător de limba românească, de frumusețile și de tainele ei, de tainele ei frumoase și de frumusețile ei tainite. — Și deci să stăm dară de vorba, în auzul însă și al altora, cari vor mai vrea poate să plece urechea la sfătuirea aceasta fără nici o pretenție, cum ar fi aceea a doi grădinari cari vorbesc între dînșii despre flori, — cu iubirea ce au pentru ele, și cu măhnirea ce simt cînd văd atingerea lor cu mîna nepăsătoare, neîntelegătoare sau necrutătoare.

Reflectați la cele ce am scris despre ciudata împreunare — în care stăruiește unii scriitori de la noi, — a verbului impersonal „a trebui” cu supinul sau participiul perfect cu prepozițiunea *de*, spre pildă: „trebuie *de* găsit o idee”, și ziceți: „Mărturisesc că nu pot să-mi dau seama cum se poate ca niște Români neaoși și cu știința de carte să suferă o asemenea construcție

Europei nu va mai fi deocamdată turburată. Să așteptăm însă cu sânge rece și pregătiți la orice, rezultat *final* al acestor negocieri.

Adunare electorală în Seliște. Alegerea de deputat distal în cercul Cristianului, în locul demisionatului Greskovici, ales fise comitatens, e fixată pe Miercuri în 27 Noemvrie. Clubul municipal român a luat dispoziții să se întrunească alegătorii români Duminecă în 24 Noemvrie în sala dela Hotelul comunal din Seliște, ca să decidă asupra atitudinii ce vor lua față de această alegere. Fiind Românii în minoritate de aproape 100 față de compatrioții sași — probabil că nu vor pune candidat și vor decreta rămânerea în pasivitate.

Situația în Austria. Slovenii și Rutenii au declarat că vor continua obstrucția și în comisia bugetară în contra provizoriului prezentat alaltăieri. Situația a devenit și mai critică în urma suspendării consiliilor comunale, din Spalato și Sebnico, măsură luată de guvernul austriac din cauza agitației războinice a populației celor două orașe.

Audiențe. M. Sa a primit ieri în audiență pe ministrul comun de externe, contele Berchtold, pe șeful statului major Schemua și pe ministrul plenipotentiar al Italiei la Viena, principele Avarna.

Criza externă în delegațiuni. În ședința plenară de ieri a delegațiunii ungare a vorbit pe lângă delegații ale căror vorbiri le-am dat în numărul nostru precedent și patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici, exprimându-și părerea de rău pentru împrejurarea, că a trebuit să intervină un război sângeros spre a rezolvi chestiunea balcanică. Și ce e mai trist, în urma războiului vin și alte neînțelegeri să complice situația. Roagă pe ministrul de externe să încerce toate mijloacele pentru aplanarea pacifică a conflictului. — După patriarhul dela Carlovăț, la cuvântul contele Pejaševics vorbește de raportul dintre Croația și Ungaria și găsește ca ceva foarte natural simpatia Croaților pentru luptele fraților lor din Balcani. E de credință că alianța balcanică nu numai că n'are să însemneze o primejdie pentru monarhie, ci din contra, dacă ea va garanta ordinea și desvoltarea pacifică a popoarelor balcanice

și n'avem motive să ne îndoim de lucrul acesta —, va fi pentru noi un bogat izvor de foloase economice și politice. — După pauză vorbesc Lukács și Miklós, apreciind după merit bunele intențiuni ale Triplei Alianțe și ale României și la urmă ia cuvântul ministrul de externe, contele Berchtold și răspunzând antevorbitorilor, spune cam următoarele:

— Constat cu deosebită plăcere că delegațiunea ungară aprobă politica noastră externă. Nu-mi vine a crede că statele balcanice nu vor da importanța cuvenită situațiunii ce ni-au creiat și că nu vor căuta să stabilească un raport normal, cu monarhia. Din convorbirile ce le-am avut cu d. Daneff, președintele sobraniei bulgare m'am convins că tânărul regat bulgar are, după învingerile strălucite ce a raportat pe câmpul de luptă, o politică cuminte. Cu Bulgaria ușor ne vom înțelege. Cu Serbia încă dorim să avem relațiuni prietenești și sperăm că ea ne va da posibilitatea să ne realizăm dorința. Așteptăm însă ca pretențiunile noastre bazate pe dreptul internațional, să se îndeplinească fără întârziere în mod favorabil. Cu privire la autonomia Albaniei, avem înțelegere perfectă atât cu Italia cât și cu Germania. Urmărim cu deosebit interes negocierile dintre Turcia și Bulgaria și credem că în înțelegerea lor, cele două state beligerante vor ține seama de interesele legitime ale celorlalte state.

Discursul contelui Berchtold a fost primit cu vii aprobări de delegațiunea ungară. Referentul Fr. Nagy mai face unele observări și apoi delegațiunea votează bugetul ministerului de externe.

În delegațiunea austriacă deasemenea s'a continuat discuția asupra afacerilor externe. Sedlak vorbește de raportul monarhiei cu Serbia, iar Langenhan și Bialy de gravamenele Polonilor. Ia apoi cuvântul d. deputat român din Bucovina, Dr. Const. Isopescul—Grecul. Discursul d'sale, pătruns de o caldă dragoste pentru soarta noastră, îl dăm în alt loc. Udrzal asigură că Cehii sunt conduși de cea mai mare loialitate față de monarhie și acuzele ce li-se aduc sunt cu totul neîntemeiate. Kramarz roagă factorii conducători în politica noastră externă să-și păstreze sângele rece în judecarea agitațiilor sârbești, fiindcă ar fi nespuse de trist dacă în urma unor provocări presupuse am scoate sabia din teacă. Să așteptăm în liniște și cu deplină încredere rezultatul intervenției în chestia consulului austro-ungar din Prizrend. — După pauză vorbesc delegații Schoepfer și Kozolowski. Referentul Baquehem, răspunzând antevorbitorilor, spune că monarhia e condusă de cele mai pacifice intențiuni, cu

toate acestea însă, nu va tolera ca interesele ei să fie călcate în picioare, și drepturile ei bazate pe convenție internațională, pălmuite. — La desbaterea pe articole, iau cuvântul Masaryk, Smodlaka și Smeral.

Bugetul externelor e votat apoi și în delegațiunea austriacă. În aceeaș ședință se votează și bugetul marinei.

Legea românească — legea ungurească.

IV.

Crearea noii episcopii — o mărturisesc însuș Szabó Jenő — pune pe unguri în fața unor probleme nouă cari ne interesează foarte de aproape și pe noi, fiindcă e vorba mai ales de pielea noastră.

Iată cari sunt noile probleme, după articolul pomenit a lui Szabó J.:

1. Raportul limbei maghiare cu liturghia grecească.
2. Raportul dintre riturile existente în biserică orientală.
3. Raportul noii dieceze cu celelalte naționalități și interesele corăspunzătoare ale statului maghiar.

Toate aceste probleme Sz. J. le rezolvă foarte sumar; eu voi arăta soluțiile lui pe scurt, ca să nu turbur prea mult mersul ideilor ce ne preocupă, lăsând ca alții să se gândească la aceste probleme și să caute a le lămurii și discuta mai pe larg.

„Problema la aparență grea, că limba liturgică paleogreacă cum se va aduce în armonie cu exigențele sufletesti ale credincioșilor maghiari, (adecă cu *limba maghiară*, Red. „Rom.”) în pracsă se va rezolva ușor pe baza analogiei cu ritul latin și cu considerarea la însușirile ritului grecesc, — cu atât mai vârtos că Roma, în ce privește ritul latin, se obicinuieste a lăsa în grija autorităților bisericesti locale: cât teren să concadă, ca absolut necesar, *limbei poporului*”. Așa glăsuiește d. Szabó.

Va să zică, problema asta i se pare ușoară dlui Sz. J. Pentru că va hotărî episcopul

greșită. Știu bine că în cele scrise românește de mine se vor fi găsimd o sumedenie de greșeli de toate felurile. (Eu însă nu știu și nu cred acest lucru. I. G.) — de greșala aceasta însă nimeni n'ar putea să dea ori și cât să se ostenească. Și tot așa pot să spun cu cuget curat că de câteori dau de construcțiunea aceasta greșită, sînt ca un fel de lovitură ce mi s'ar da”.

Citez mai departe din scrisoarea d-voastră, ca să înțeleagă apoi și alții răspunsul ce vă voiu da:

„O simt cu atât mai mult, cu cât cunosc bine o altă construcțiune tot cu participiul perfect al verbului aceluia: după „trebuie”, bunăoară în propozițiunea de mai sus: „trebuie găsimd o idee”, întocmai cum se zice, bine de tot: „el se lasă rugat, imbiat” și altele.

„D-voastră combateți cu tot dreptul construcțiunea greșită „trebuie de zis, de vorbit, de tăcut” și îndreptați: „trebuie să se zică, să se vorbească”, — reamintind însă corectul, cel puțin după cum mi se pare mie. — „trebuie zis, vorbit” ș. a. m. d. Și nu numai dacă verbul stă singur fără subiectul său, ci și fiind împreunat cu subiectul: „lucrul acesta trebuie făcut...”

„Dacă într'adevăr n'ar fi altă construcțiune la îndemână, decât „trebuie” cu conjunctivul, aș pricepe că mintea poporului ar căuta după una mai scurtă; existând însă cea cu supinul curat, fără prepozițiunea *de*, greșala constatată nu se poate desluși altfel decât ca urma unei ameste-

cări cu construcțiunea corectă după niște expresiuni sinonime, bunăoară: „am lipsă, am nevoie *de* ceva”. Dacă acest „ceva” este exprimat prin un verb, verbul acesta se pune în supin cu *de*: „n'am nevoie (lipsă) de căutat, de vorbit”, — întocmai așa cum se zice: „n'am nevoie (lipsă) *de* bani”; pe când nimănui de bunăseamă nu i-ar plesni prin cap să spuie: „nu-mi trebuie *de* bani...”

Să ne oprim deocamdată aci, iar mai târziu vom trece și la un alt capitol al verbului *trebuie*.

În al meu „Știi românește?” am amintit numai foarte pe scurt, în treacăt, despre expresia barocă: „trebuie de făcut, de arătat, de știut”... îndreptând-o astfel: „trebuie să se facă, trebuie să arătăm, trebuie să știți”... Va să zică în *două* feluri. Este, într'adevăr, și acesta al treilea: „trebuie făcut, trebuie arătat, trebuie știut”. — și avantajul scurtimii nu i se poate tăgădui.

Cu atât mai curios e lucrul acesta: Când ai alegerea între trei expresiuni corecte, când poți să știi cum „trebuie să se zică” sau cum „trebuie să zici” sau însășișit cum „trebuie zis”, — să preferi... o a patra construcțiune, greșită, — în adevăr e și aceasta o culme, e un *record* de nepăsare, de dispreț față de spiritul limbii și față de poruncile ei.

Tălmăcirea de mai sus a greșelii cred și eu că va fi cea adevărată. Acel *de* prisoselnic și nesuferit s'a vârit acolo sub injurierea celui alt *de*, corect; — nu mai e nevoie *de* stăruit, — în

privința aceasta, nimenea nu mai are nevoie de sfaturi; — în cazul cellalt însă, de sigur nu că cel cu greșala va putea zice că „nu-i vor trebui *de* sfaturi”.

Aci însă vine o nedumerire căreia îi dați rost zicând: „Nu știu însă cum trebuie zis mai bine: „*imi trebuie*” sau „*imi trebuie*sc”... Ori de pildă, cum este corect să se zică: „Vasele *trebuie* spălate”, — sau: „vasele *trebuie*sc spălate...”

Nici despre această a doua problemă a verbului *trebuie* n'am vorbit decât tot numai în treacăt în observările mele din „Știi românește?” — Deci voiu prinde cu bucurie prilejul scrisorii d-voastră, venerate și ilustre dascăl, ca după ce vă voiu lăsa iarăș, cuvântul dintâiu, — să împlinesc și să lămuresc mai cu deamănuntul și reflecțiile mele asupra acestei întrebări.

Ion Gorun.

MED. UNIV.
DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).
ORDINEAZĂ: dela 8-10 pentru boale de femei. Dela: 2-5 pentru morburii de dinți. —
(Da. 531-20)

Maždudrog, ca autoritate localnică, câtren să cedeze limbii maghiare, după analogia ritului latin. Decât, că Roma nu vorbește în limba sa de limba maghiară — decât pentru a eschide și a o opri strict ca limbă neliturgică, ci vorbește numai de limba poporului („lingua vernacula”) și aceea poate fi și rutenă sau română.

Apoi nici analogia cu ritul latin nu-i așa clară. Oricum problema aceasta nu e tocmai așa ușoară), cum se pare dlui Sz. J.

„Mai grea — zice Sz. J. este problema, că oare relațiile reciproce dintre credincioșii și dieceșele de diferite limbi liturgice, să se reguleze oare pe baza ritului grecesc, care după legile noastre de azi e unul și același, sau doară separat pe baza ritului grec, românesc și rutenesc.

„Interesul statului maghiar — răspunde Sz. — ca și interesul bisericii, evident că se pronunță pentru norma de mai înainte, care există încă după legi, (ritul greco-catolic) și autoritățile competente, bisericești și de stat, vor reuși de sigur, fără nici o greutate, a eschiza învoirea Scaunului papal dacă s'ar cere o schimbare sau ar fi lipsă să se stabilească vre-o armonie între legile bisericești și cele de stat.”

Aici este călcăiul lui Achile pentru o soluție sănătoasă în întreaga chestiune. Și se vede, că cei interesați să gândească de pe acu-

*) În privința aceasta ne este bine venită o scrisoare circulară a Nuntiatului din Viena, adresată cu data 28 Oct. 1912 tuturor Episcopilor din Ungaria, și în care oprește din nou folosirea limbii maghiare, ca limbă liturgică, și dispune, ca Episcopii să cerceteze dacă ar mai exista atare abuzuri și să le stirpească, în mod prudent dar energic. În scopul acesta vor fi ajutați și de guvernul maghiar, — care spune Nuntiatul Raphael Scapinelli, s'a obligat cu pact formal să-și dea ajutorul său stăruitor Episcopilor. Scrisoarea aceasta, de care presa maghiară nu vrea să știe, a fost publicată în original și în traducere, în „Cultura Creștină” din Blaj (nr. 17).

Reproducem aici câteva pasaje mai marcante în traducerea revistei blăjane:

— În câteva parohii ale Ungariei s'a introdus abuzul de a se folosi în acțiunile liturgice de limba ungară, care ne fiind limbă liturgică, nici decât nu se poate întrebuița ca atare, mai ales că Scaunul apostolic a condamnat de multe-ori această practică neierusalimă și a poruncit să fie eliminată.

Prea sfântul Părinte... s'a îndurat a mă însărcina să comunic voiața Sa în aceasta chestie însemnată tuturor Reverendisimilor Arhiepiscopilor și regatului ungar.

Sfinția Sa poartă adevărat și poruncește ca din partea Arhiepiscopilor diecesani să se facă cercetare amănunțată, în scopul, ca de cumva ar mai exista în dieceșele sa proprie practica condamnată, în mod prudent dar energic să se nisuiască a stirpi din tot locul abuzurile. Iar despre ceia ce vor afla în aceasta cauză, precum și despre remediile oportune întrebuițate, să raporteze la S. Scaun sau la Nuntiatul apostolic.

Să știe însă Revs. Episcopi, că guvernul reg. ung. va da Sfinților Arhiepiscopilor, pe cum s'a legat cu pact, tot ajutorul și conlucrarea stăruitoare, ca aceasta poruncă a S. Scaun, ca limba vernaculă să nu se întrebuițeze nici când în sacra liturghie, să se observe în modul cel mai religios.

Viena, palatul Nuntiatului apost. 28 Oct. 1912.

† Raphael Arhiep. Laodicea.
Nuntiu apostolic.

ma deja, cum ar putea oare împiedeca și zădărnici o soluție cinstită pe temeiul deosebitului de rit...

„Cea mai grea — continuă Sz. — se pare a fi problema, că oare noua diecesă, ce înrâurire va avea asupra naționalităților și asupra intereselor pe cari le are statul maghiar în legătură cu acestea.

„Eu am celea mai bune nădejdi, — zice Sz. — pentru că prin înființarea noii diecese să ia ori ce teren de jalusie dintre credincioșii de diferite limbi ai bisericii gr. catolice; pentru că introducerea limbii paleogrecești ca limbă liturgică a noii diecese, e potrivită de a apropia cercurile bisericești gr. cat. de spiritul original, întăritor de stat, al ritului gr. cat. e potrivită a modera direcțiunea esagerat naționalistă, care s'a încuibat în biserică mai ales în ținuturile noastre românești; și în fine, pentru că după ce s'a normat în mod legal în cadrele liturgiei paleogrecești („a magyar isteniszteletnek az ógörög liturgia keretében való törvényes szabályozása következtében”) trebuie să începeze și aceea confuzie de idei, care pe teren bisericesc ascia limbii române și limbii rutenene oarecare superioritate față cu limba maghiară de stat și prin aceasta își revindecau egalitate de drept pe teritoriul statului maghiar.”

Dintre toate problemele ce le propune dl. Szabó J., aceasta se pare cea mai interesantă, pentru că e cea mai complexă, și le cuprinde aproape și pe celelalte. Dar, păcat, că chiar în propunerea acesteia e mai puțin explicit. Un comentariu se impune, pentru că se pare a spune mai mult printre rânduri, decât prin rânduri. Dacă'l înțelegem bine, autorul pare a voi să spună cam acestea:

„Mai grea se pare problema politică, a intereselor de stat și de maghiarizare. Pentru că, în definitiv acesta e scopul principal, pentru care am luptat, și pentru care jertfește statul atâtea sute de mii.

De „jalusia” credincioșilor de deosebite limbi nu mai vorbim. Jalusia aceea n'a existat și nici nu există. Credincioșii români așa de mult sunt despărțiți de ruteni, de pildă, încât nici un fel de raport nu este între ei. Aci nici de „jalusie” nu poate fi vorba. Iar dacă se gândește omul la raportul dintre ruteni și coreligionarii lor maghiarizați, ori „maghirai” apoi atunci nu de „jalusie” poate fi vorba, ci de ceva mai mult, mai aspru.

Dacă Sz. mai crede că introducerea limbii grecești, ca limbă liturgică, ar putea să aibă vr'o înrâurire asupra celorlalți gr. cat., cari n'au aceasta limbă în bisericile lor, apoi se înșală, — cu voie sau fără voie, crezând, că aceea ar fi avut cândva în trecut (am dori să știm când?) sau ar putea să aibă în viitor înrâurirea de a „apropia mai mult de spiritul consolidării statului”. Cum s'ar putea oare consolida statul, și încă statul maghiar, cu ajutorul limbii grecești, pe care nimeni, nici chiar preoții, nu o mai înțeleg?

Ce vigoare fermecătoare poate să mai ascrie cineva acestei limbi, venerabile ce e

drept, dar moarte, cu totul moarte, pentru popoarele de azi, cari trăiesc prin limbă și pentru limbă, și cari chiar prin convețuirea cu maghiarii au învățat: *Nyelvében él a nemzet!* Prin limba s'a trăiește națiunea.

Serbările soc. noastre teatrale

Brașov, 19 Noembrie.

Ieri după amiază comisiunile alese și încredințate cu censurarea raportului comitetului și al casei au ținut ședințe în localitățile casei române și a filialei „Albina”.

Seara a urmat în sala Redutei reprezentarea „Brândușei”, a cărei succes a întrecut toate așteptările noastre. A fost o reprezentație splendidă cum nu s'a mai văzut în Brașov de mult timp. Ni s'a oferit o seară artistică din cele mai plăcute. A escelat cu deosebire dsoara *Mărioara G. Dima*, bursiera societății noastre teatrale, care ne-a stors admirația și recunoștința prin jocul ei minunat și prin temperamentul distins artistic de care dispune. Sala arhiplină — o raritate în Brașovul nostru rece — a făcut dsoarei Dima și diletanților noștri călduroase manifestațiuni.

După teatru a urmat o animată petrecere cu dans.

Ședința a II-a.

S'a deschis astăzi la orele 10 și un sfert de v. ședința a II-a a societății noastre teatrale. Public mai puțin ca ieri — urmarea petrecerei animate de azi noapte. Și e păcat, căci ședința de astăzi a oferit câteva momente deosebit de însuflețitoare și în același timp instructive, cari au culminat în expozele dlui *Dr. V. Branște* asupra dezvoltării problemelor societății noastre teatrale dela începutul ei până azi și în vorbirea de încheiere a prezidentului *V. Onițu*.

După verificarea procesului verbal dl maior *I. r. Ladislau Popa*, după un scurt cuvânt introductiv, în care arată importanța centrului de cultură românească al Brașovului, în care s'au înfiripat unele din cele mai vechi așezăminte culturale și sociale românești, prezintă raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor noii, care în împrejurările date este destul de mulțumitor, înscriindu-se trei membri fondatori, 28 membri pe viață, 5 membri ordinari și 1 ajutor.

Membri fondatori (200 cor.): Elena Dr. Dobrin, I. T. Chețianu adv. Craiova și Dr. Vas. Mester adv.

Membri ordinari pe viață (100 cor.): El. Dr. A. Vaida, Dr. A. Vaida, Dr. N. Garoiu, Matei Matei inv. Veneția inf., Nicolae Bogdan profesor, Dr. C. Lacea profesor, Vasile Neguț profesor, Dr. St. Stinghe prof., Pertu C. Debu preot, Virgil Pop preot în Cristian, D. Greceanu preot Herman, Dum. Căpățină Brașov, Vasile Meret preot, Dr. I. Bunea profesor, Dr. V. Glăjar adv., Dr. C. Moga adv., dna M. Burduoi soție de comerciant Brașov, I. Schiopu preot, I. Pricu prof., Vas. Micula profesor, D. Marcea inv., R. Prișcu inv., St. Belindescu inv., Rom. Dogar Brașov, Dr. I. Baciu prof., Dr. Ilarie Hoadrea adv. Zărnești, păr. I. Broșu din Dârste.

Membri ordinari: N. Hociotă preot, Al. Dușoiu comerciant, I. Gavrilescu preot Tințari, I. J. Maximilian preot Stupini, Nic. Balea partofar Brașov.

Membri ajutători: Savu Luca învățător Satulung.

Donațiuni: Răposata Nina Cserved m. Csato 4 acțiuni „Arieșana” à 100 coroane.

Dl profesor *I. Pricu*, raportorul comisiunii pentru censurarea socotelilor societății, ne dă un tablou amănunțit al gestiunii financiare a societății, constată că toate pozițiile raportului corăspund stărei faptice găsindu-se în deplină

**PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE
CASĂ DE CLAVIRE este a lui
FRANZ ȘI ALBERT RENNER**
Tâmpoara-Josefin str. Hunyadi 12

**Mare asortiment de
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.**
Calitatea cea mai bună. (Re 128) Prețuri ieftine.

consonanță și ordine, propune deci descărcarea cassierului și primirea bugetului. Se primește.

A urmat la cuvânt dl. *Dr. V. Branisce*, raportorul comisiei pentru cenzurarea raportului general al comitetului. Pornind dela faptul, că societatea noastră a împlinit 40 de ani de existență și că stă în pragul unei noi etape a dezvoltării ei, raportorul a ținut să arunce o privire retrospectivă asupra liniei dezvoltării problemelor societății teatrale. Societatea noastră teatrală, a zis oratorul, s'a zămislit din cel mai curat idealism și s'a dezvoltat treptat conform împrejurărilor până ce astăzi a ajuns o parte organică a vieții noastre culturale. În mod intuitiv oratorul ne-a motivat îndreptățirea idealismului, care a încercat leagănul societății teatrale, căci pe vremea acele prin trupele ambulante Pascali și Tardini, cari până la anul 1874 veneau an de an la Budapesta, unde era în floare o frumoasă viață românească, era îndreptățit optimismul de-a vedea în curind realizată înfripirea teatrului românesc. Prin urmare ideea zidirii unui teatru românesc nu părea pe acele vremuri o idee atât de utopistă.

În urma schimbării împrejurărilor înspre rău, idealismul a dispărut, căci văzând lumea că idealul urmărit e încă atât de departe, oamenii au început să-și piardă credința. Au urmat ani de decadentă, în cari numai fostul presedinte Vulcan, încunjurat de un mic grup de oameni, a știut cu un fanatism rar să susțină la suprafață stindardul teatrului. Adunări însă nu s'au mai putut ține.

Un mare noroc am avut, că în timpul acesta averea a fost administrată de un cassar cinstit, iar al doilea noroc, că sediul societății fiind transpus la Brașov, societatea a prins din nou viață, trezându-se în publicul românesc credința în trăinicia societății.

Raportorul a trecut apoi în revistă evenimentele dela adunarea din Abrud (1900), Bistrița (1902), până azi, arătând treptat dezvoltarea interesului publicului față de societate și demersurile comitetului. Scopul cel mai apropiat este astăzi *crearea unei trupe ambulante*, care va avea succesul dorit, însă de abia numai în momentul, când dezvoltarea economică și financiară a poporului nostru va ajunge la acel grad, în care centrele mai mari românești vor putea susține în mod stabil 1—2 săptămâni la un trupa ambulantă. Terminând, raportorul propune aprobarea raportului general al comitetului.

Expunerile interesante ale raportorului, cari au ținut aproape 1 oră încordată atențiunea publicului, au fost cu căldură aplaudate.

Raportul general se primește împreună cu propunerile comitetului, dintre cari relevăm:

angajarea dlui Hr. Horia P.-Petrescu pe timp de un an în serviciul societății și

acordarea unui ajutor de 1500 cor. Reuniunii de cântări din Brașov pentru reprezentarea operei „Cavaleria rusticana”.

Dl. *H. P.-Petrescu* multumește pentru alegerea sa și promite a-și pune toate puterile în serviciul societății.

La orele 11 și trei sferturi viceprezidentul V. Onițiu închide adunarea aducând mulțumiri tuturor factorilor cât și publicului, cari au contribuit la succesul adunării. Dorește dlui *Dr. H. Petrescu* multă putere în noul său post și fixează adevărul, că rezultatul propășirii unei societăți depinde nu atât dela principiile frumoase, de care e condusă, ci dela hărnicia, căldura și priceperea oamenilor, cari s'au pus în serviciul ei. De încheiere ține să releveze succesul splendid al reprezentățiunei de jeri, aduce elogiul diletanților și cu deosebire dsoarei *Mărioara G. Dima*, care a dovedit atâta pricepere, devotament și temperament artistic.

Publicul a făcut diletanților și cu deosebire dsoarei *Dima* îndelungate ovațiuni. Notez, că și

la sosirea dsoarei *Dima* în sala de ședințe a fost întâmpinată cu vii aclamări și aplauze.

După aceste adunarea a luat sfârșit.

„Gaz. Trans.”

Rip.

„Este mișcarea noastră teatrală un lux?”

Conferența ținută în ziua de 5.18 Noiembrie 1912 la prima ședință a „Societății pentru fond de teatru român”, în Brașov.

De *Dr. Horia P.-Petrescu*.

(Continuare).

Dacă poetul *Vlahuță*, scriind despre trecutul picturii românești, oftează și constată: „mai ales pictura cere liniște și siguranță, îndestulare materială, zidiri spațioase, cu ferestri largi — o viață înfloritoare și liberă, primitoare de cea înaltă aristocrație sufletească, pe care arta ar putea-o mumi aerul ei”. — atunei și pentru o dezvoltare prielnică a teatrului românesc se potrivește aceeași părere de rău că stările exterioare n'au facilitat dezvoltarea lui.

„Câmp de război ne-a fost tara, dela *Mircea* până la *Mihai Viteazul!*” exclamă *Vlahuță*. „Pictorii noștri, artiștii noștri, toți aleșii neamului nostru, au pierit în bătăliile cu Turcii! Deschideți istoria și vedeți ce era aici, la gurile Dunării, în veacul de aur al artei creștine!” (Biografia lui „*Grigorescu*” — *Vlahuță*, pg. 2.)

Dacă este, deci, cu cale să ne pară rău că neamul nostru n'a avut nici o epocă ca aceea a lui *Ludovic al XIV-lea*, în Franța — să nu dăm uitării faptul, că și noi ne-am făcut datoria, dacă nu altfel, plătind cu sângele nostru liniștea de care se bucurau alții.

Și acum întreb cu inima liniștită: cum ne-am putut manifesta, relativ, atât de puțin pe terenul cultural, deci și pe terenul dramaturgiei? — și am răspunsul, care nu mă descurajază, ci-mi dă puteri să creiez de aici înainte, că neam, ceea ce nu mi-a fost dat să am din cauza vitregiei sorții.

Teatrul este una din expresiile cele mai înalte în evoluția unei culturi. Teatrul cere ajutorul pictorului și al poetului, al omului de muzică și al arhitectului — căci toate elementele artei lor trebuiesc să conglăsuiească, dacă instituția teatrală vrea să înainteze.

Adevăruri cari se știu, dar cari trebuiesc accentuate mereu.

Iată ce susține, în legătură cu aceasta, celebrul critic francez *Brunetiére* în conferențele sale despre „epocile teatrului francez” (conf. 1): „...opera de teatru nu începe să existe, ca piesă teatrală, decât *la lumina rampei*, în urma colaborării și complicității publicului, fără de cari circumstanțe îndrăsnesc să spun: n'a fost nici odată teatru și nu poate să fie altceva decât o simplă retorică”.

Constatarea aceasta, rostită ca *dogmă*, de care sunt pătruns și eu, va trebui să ne arunce din nou în brațele descurajării. „Cum?” ne întrebăm noi, cari facem parte din societatea pentru fond de teatru, „cum vom putea să ajungem și noi la o creangă verde, dacă mijloacele noastre sunt atât de mici și dacă lumina rampei noastre arde atât de scurt timp?!”

Și în clipele acestea de descurajare e prea firesc să ne punem întrebarea: nu este mișcarea teatrală la noi un lux? N'ar fi mai bine să abandonăm întreg curentul pornit și să ne îndreptăm atenția într'alte direcții?

Întrebări, cărora li se poate răspunde mai pe îndelete, după ce s'au clarificat unele chestiuni. Iată întrebările, cari se impun dintru început, dacă vrem să răspundem conștientosi: are mișcarea teatrală o putere educativă și artistică la noi? alte neamuri ce fac sau ce au făcut, aflându-se într'o situație analogă? Și: Ce putem a-

ștepta noi dela mișcarea noastră teatrală? — Cesta este miezul lucrării mele de față, și la trebările acestea vreau să răspund, perseverent la punctul meu de vedere, fiindcă cred că în câteva argumente logice plausibile, pentru muna mea.

Ca să avem însă un punct de comparație ca să vedem ce prestează străinătatea în privința artei dramatice. Vă rog, doamnelor și domnilor, să ascultați o mică referadă despre manifestările artei dramatice, așa, cum le-am văzut în străinătate, în anii din urmă.

Întrebărilor celor 3 de mai sus le vom da răspunsul arătând cu date plausibile, după buna mea chibzuială, cărarea, care trebuiește aplicată.

Manifestațiile teatrale din străinătate se dezvoltă în ziua de astăzi în patru direcții.

Vreau să vorbesc de teatrele obișnuite și na acum, cu săli mai mari mari sau mai mici, apoi de teatrele intime, cu principii scenice speciale, mai departe de așanumitele „teatre în natură” sau teatre „antice”, cari încep să primească teren tot mai mare, și — în sfârșit — de teatrele-circuri, unde se oferă publicului spectacole dramatice cu un fast deosebit.

În orașele mariale Apusului se dau reprezentații, în teatrele cele mari, spectacole grandioase, cari costă zeci de mii de coroane. Aici vezi piesele lui *Shakespeare*, ale lui *V. Hugo*, ale lui *Schiller*, jucate cu o deosebită îngrădire scenică — încât îți se pare că iai parte la înmormântarea lui *Iuliu Cesar* sau că aștepți în domul dela *Aachen*, lângă mormântul lui *Carol cel mare*, cu *Don Carlos* împreună, alegerea de împărat (în „*Hernani*”) sau îți vine să crezi că iai aieva parte la încoronarea lui *Carol al VII-lea*, fiind în convoiul festiv și auzind cuvintele *Ioanei D'Arc*. (Fecioara dela *Orleans*).

Directorii de teatru au dus acest curent cât odată până la extrem. În Germania s'a pornit curentul cu cumpăt, odinioară, de câtră un tânăr *duce de Meiningen*, de *Gheorghe al II-lea* — astăzi însă partea spectaculoasă înăbușe în foarte mare măsură putința spectatorului de a da atenția cuvenită fondului piesei, părții spirituale. Ochiul este subjugat și nu dă respectul cuvenit rolului conducător al minții.

Mai simpatică este mișcarea din anii din urmă pentru așa numitele „*Kammerspiele*”, reprezentații date în salete, cari se apropie de niște saloane mai mărișoare. Am luat și eu parte la câteva reprezentații de acestea, în Viena și în Berlin. În Berlin, în „*Kleines Theater*” sau în localul de lângă „*Deutsches Theater*”, la așa numitele „*Kammerspiele*” conduse de *Max Reinhardt*, se dau reprezentații rotunzite în sala a 3 până 400 de persoane. Te simțesti ca într'un salon mare, scaune luxoase, comode, scena parcă a dispărut cu totul, căci distanța e nespuse de mică între spectator și actor. Din cauza aceasta nici grimarea actorilor nu poate fi identică ca la reprezentațiile cele obișnuite în săli mari. Se observă fiecare expresie a feții, fiecare gest, încât actorul trebuie să reducă localul, în care joacă. E alta atmosfera din sală, decât aceea din teatrele cele mari. Toate sunt mai intime, mai imediate, încât conflictele de o psihologie mai fină pot să fie apersepute din partea noastră mult mai spontan, decât se întâmplă aceasta într'un teatru mare. Aici e locul pentru monoloagele lui „*Tasso*” de *Goethe*, pentru „*Nora*”, pentru „*Hedda Gabler*” de *Ibsen*, pentru comediile-proverbe ale lui *Musset* și pentru atâtea zeci și zeci de alte piese, cari pretind un joc mai intim, cari se simțesc sfîșghe-rite dacă e un public prea numeros în sală.

Aș avea multe de discutat în privința teatru-ului acestuia de interpretare, aducând argumente pro și contra, citând păreri remarcabile — dar aceasta ar fi o lucrare independentă, ceea ce nu cadrează cu scopul meu de astăzi.

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în

Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-tér.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. (8 91-90) TELEFON n-rul 340

Al treilea curent distinct în zilele noastre este curentul „teatrului în natură” sau „antic”, cum i se mai zice. Veți fi cetit, Doamnelor și Domnilor, în jurnalele noastre, că la Sinaia s'a înființat un astfel de „teatru antic”. Sub patronajul înalt al curții domnitoare se reprezintă piese clasice de Euripide și între altele și o piesă scrisă anume spre scopul acesta de poetul nostru Victor Eftimiu.

Aici e tocmai contrarul dela arta dramatică în miniatură, de care am vorbit mai înainte. Pe un tâpșan de verdeată, potrivit pentru reprezentații teatrale în urma împrejurimii muntoase, care formează culisele naturii, joacă actorii în fața spectatorilor, cari sunt așezați — de se poate — într'un semicerc. Aici e cu cale să vorbească actorii mai tare, ca să poată fi auziți — fețele sunt silite să primească suliman mai mult — gesturile au să fie mai pronunțate.

În Franța, în Orange și în multe alte orașe, în Germania în Rudesheim, lângă Rin, se dau astfel de reprezentanții, mai mult sau mai puțin reușite.

Curentul acesta nu este nou, după cum ne spune chiar și numele: „teatru antic”, dar în timpul din urmă a fost reluat cu mult entuziasm din partea francezilor, jucându-se chiar și piese moderne în maniera aceasta. Cine a vizitat Drezda își va aduce aminte de frumosul „Naturtheater” din grădina cea mare (Grosser Garten), unde se juca în secolul al 18-lea teatru, pastoral mai cu seama, din partea curții regale.

În Weimar se află un minunat „teatru în natură”, în parcul Belvedere, unde juca și Goethe câte odată. (Va urma.)

Discursul deputatului român Isopescul în delegațiuni.

În ședința plenară a delegațiunii austriace de ieri, deputatul român din Bucovina, dl profesor universitar Dr. Constantin Isopescul-Grecul, a rostit un foarte important discurs despre politica externă a monarhiei noastre, dar mai ales despre politica de persecuții a guvernelor ungare față de Români de sub coroana Sf. Ștefan.

Dl Isopescul este de părere că relativ la politica externă trebuie să ne ferim de discuții minuțioase, deoarece față de schimbările continue ale evenimentelor externe discuțiile nu pot avea un rezultat pozitiv. De aceea fiecare orator de până acuma i-a dat ministrului de externe statul ca să facă tot posibilul, bine înțeles ținând cont de situația externă. Foarte prețioase sunt informațiile pe cari le-au dat diferiții delegați, deoarece ei au exprimat dispoziția sufletească ce există în politica internă și externă. Dl Isopescul este de părere ca să i se dea ministrului de externe toată libertatea de a-și forma o judecată din discursurile rostite până acuma. Sâmburele problemei austro-ungare trebuie căutat în atitudinea ostilă a Slavilor din jurul monarhiei.

Dacă scrutăm această chestiune, ajungem la rezultatul foarte important care ne spune că neîncrederea statelor din jurul monarhiei este de căutat în prima linie în traterea rea a naționalităților din monarhie înrudite cu populațiunea din din statele respective. Dară și aici nu e vorba de naționalitățile din Austria, cari, ori cum, își afirmă dreptul lor, ci mai mult de chestiunea naționalităților din Ungaria.

Dacă tratăm în delegațiuni chestiunea naționalităților, nu înseamnă că ne amestecăm în afacerile unui stat străin, deoarece delegațiunile sunt obligate să critice stările din Ungaria, când aceste stări strică politicii externe a întregii monarhii. O colecție a știrilor din ziarele din România ne înfățișează o serie mare de doleanțe pe cari cu foarte mare dreptate le ridică Românii din Ungaria. După o cercetare mai amănunțită a acestor doleanțe ajungem din nefericire la rezultatul că aceste doleanțe sunt cu totul îndreptățite. Oratorul spune că actuala lege electorală din Ungaria, mai ales însă aplicarea ei nedreaptă, colosalele abuzuri comise cu ocazia alegerilor, precum și terorismul Ungurilor care lese cu astfel de ocazii la iveală, toate aceste sunt singurele motive de ce milioane de Români, cu ocazia ultimelor alegeri, când nenumărați alegători români au fost împușcați de jandarmi, n'au fost în stare să aleagă decât cinci deputați

naționaliști. Din aceleași motive induse mai sus, Românii sunt excluși din comitetele comunale și din congregațiile comitatense. Administrația și justiția se face numai în limba maghiară de către funcționari șovinști, iar biserica este persecutată, fie ea gr. or. sau gr. cat.

„Dreptul de întruire” li-i îngreuiat în ori ce privință, ba chiar li-i oprit să vorbească la adunări în limba românească, când comisarul afirmă că el înțelege numai limba ungurească. Inconștientă a acestui sistem o aflăm însă în noua reformă electorală, care se face, conform tendinței unanime a tuturor partidelor maghiare, în așa fel că Românii capătă numai un număr de mandate extrem de mic. Față de acest procedeu guvernul ungar se justifică cu scuza că ar exista o irredentă, o fantomă, pe care guvernul o evocă totdeauna atunci când voiește să-și scuze samavoinciile și abuzurile sale. Nu există o irredentă românească și nici nu va exista niciodată. O tendință pentru unirea cu regatul român nu există și din cauză că Românii din monarhia noastră sunt cu mult mai bine situați decât cei din regat*). Judecând situația în întregimea ei, România este legată de Austria și Austria de România prin interesele lor speciale, și anume în așa fel că o schimbare în aceste raporturi amicale ar fi foarte păgubitoare pentru ambele state. Raporturile amicale cu România pot să dureze numai atunci, când i se va pune capăt agitației rusofile din Ungaria prin regularea chestiunii naționale. Lucrul acesta l'a promis contele Tisza înainte de doi ani, cu toate aceste nu s'a isprăvit în privința aceasta nimic. În ultimul număr din Dumineca trecută alui „Az Ujság” se relevază în mod expres că în urma schimbărilor din Balcani este necesară rezolvarea fără prejudeții a chestiunii naționalităților din Balcani. O astfel de schimbare în concepția cercurilor conducătoare din Ungaria trebuie salutată, căci atunci ar fi asigurată pacea internă și externă a monarhiei.

D-l Isopescul repetă cele ce le-a spus deja în comisia pentru armată, că în caz de necesitate națiunea română fără multă vorbă și necondiționat va lua armele. În necondiționarea aceasta residă încrederea care o are națiunea română în domnitorul său, în dinastie și în conducătorul politicii noastre externe”.

Discursul acesta, deosebit de important, în care dl prof. univ. dr. Isopescul-Grecul s'a făcut interpretul durerilor și suferințelor noastre în fața celui mai înalt for politic al monarhiei a fost primit cu deosebită atenție de delegații austriaci.

*) Bunăoară cei din Bihor, din Maramurăș, din Câmpia Ardealului etc. N. R.

Între pace și război.

Viena, 19 Noembrie.

Opinia publică a Vienei reoglindește toate părerile și curentele diferitelor partide și naționalități din monarhia noastră, păreri relative la chestiunile actuale ale politicii externe. Aici, în Viena, poți auzi cele mai variate versiuni pentru război sau împotriva războiului. Vestile despre maltratarea consulilor austro-ungari din Novibazar din partea trupelor sârbești au produs în Viena o indignare ne mai auzită și elementele cele mai pașnice declară că o putere mare, ca monarhia noastră nu trebuie să permită o astfel de violare a dreptului ginților. Cu toate aceste unii optimiști mai speră că pacea va putea fi salvată, deoarece știu că la locurile cele mai competente s'a dat declarația că războiul numai atunci va inevitabil, când toate mijloacele pentru menținerea păcii vor fi epuizate. O dovadă convingătoare despre existența acestei dispozițiuni prea înalte este și declarația de ieri a conțelui Berchtold în delegațiunea austriacă, declarație relativă la consulii austro-ungari din Prizrend și Mitrovița. Tonul acesta de extremă rezervă îl întrebuițezi numai atunci când ai ordin expres să eviți totul ce ar putea periclita pacea.

Cu toate aceste se fac cele mai întinse pregătiri pentru un război eventual. Din mulțimea de detalii cari i-ar putea interesa pe cetitorii noștri, corespondentul Dvoastre va povesti numai pe cele mai vrednice de atenție. Pe toate liniile ferate, mai ales pe cele ce duc spre sud, circulă

de câteva zile o mulțime de trenuri militare. Aici nu e vorba de transporturile de recruți, de cari vorbește și comunicatul oficial, ci de transporturi de trupe întregi și de rezerviști chemați sub arme. Impiedecarea circulației prin trenurile militare se resimte foarte tare, mai ales că o mulțime de trenuri principale nu mai circulă de loc. În toate stațiunile în cari se află depozite cu material de război, ca de pildă pe linia trenului de sud de lângă Wiener-Neustadt, unde sunt situate fabricile de munițiuni și pulberăriile cele mari, în Klosterneuburg, lângă Viena unde se află numeroasele depozite ale regimentelor de geniu, stau vecinic trenuri cari sunt încărcate. Magistratul orașului Viena a primit ordinul ca să accelereze toate lucrările pregătitoare pentru mobilizare. Oficialii nu voiesc să știe nimic despre aceste măsuri. Repertoriul pressei a fost restrins în privința aceasta, cu toate că prefecturile s'au adresat primăriilor ca să le exponeze hărțile de mobilizare și și actele pentru chemarea sub arme a gloatelor.

Și de altfel avem o mulțime de alte informații cari denotă că cu toate asigurările de pace, ne pregătim pentru toate eventualitățile. O mare parte din corpul inginerilor militari din diferitele corpuri a fost trimisă de săptămâni cu ordine secrete la granița sudică.

Că am putea să contăm și cu un eventual război cu Rusia, putem deduce din următoarele împrejurări: Conducerea marilor ziare au primit ordin din partea biroului de presă dela ministerul de război ca să designeze de cu bună vreme pe corespondenții lor de război pentru un al doilea teatru de război. Astfel că trăim niște vremi foarte critice, între război și pace.

Austriacus.

Note actuale.

Martiri.

— Corespondență particulară. —

Panciova, 19 Noembrie.

Între cei vre-o 3 milioane locuitori ai micii regat al Serbiei, numărul românilor, numărul nenocivilor noștri frați de sânge, e de vre-o 600 mi. Dintre acești desmoșteniți, din punct de vedere cultural și național românesc, vre-o 500 mii vorbesc dulcea noastră limbă daco-română, iar restul limba macedo-română.

Românii din Serbia, cari locuiesc pe teritoriul dintre Dunăre și Timoc, apoi pe linia dintre Zaecear și Paracin, de când fatalul destin al neamului nostru i-a osândit ca ei să aparțină cetățenilor statului sârbesc, nu au avut și nici acum nu au biserică și școală românească. Dar, mulțumită vitalității neamului nostru, ei nu s'au contopit în neamul sârbesc.

E adevărat, conștiința lor națională e degenerată; ideal național nu au; mândria națională nu o cunosc, ci însă și acum, s'gur numai din instinct propriu, vorbesc limba lor strămoșească; ei știu că sunt români.

Da. Își vorbesc limba strămoșească și știu că sunt români. Atât și nimic mai mult...

Să nu i condamnăm însă; pentru că nu ei poartă vina întunericului, din punct de vedere național românesc, care îi înăbușește.

Prigonirile dela cari acești descendenți ai lui Trăian sunt păriași, mai cu seamă din partea autorităților bisericești și administrative, sunt la ordinea zilei și nespuse de revoltațoare.

Și acum, în actualul război al Serbiei cu Turcia, mii dintre acești români, au trebuit să-și părăsească copilașii, părinții; să părăsească pe toți iubii lor și apucând arma în mâni să-și verse sângele pentru eliberarea de sub jugul turcesc a fraților de sânge, a asupritorilor lor!

În spitalele din Belgrad astăzi zac mulți români, cetățeni ai Serbiei, cari au fost răniți pe câmpul de luptă.

Un cetățean ungar cercetând pe răniții din numitele spitale, a observat că unii dintre ei nu vorbesc bine limba sârbească. Atunci i-a întrebat:

— Sunteți d-v. români?

Toți răniții români deodată, ca atinși de un puternic curent electric au tresărit, apoi cu frică, cu groază se priveau.

Abia după câteva clipe de reculegere, unul dintre ei a șoptit:

— Da suntem români.

Evident, li-s'a interzis chiar și vorbirea limbii lor strămoșești!!!

Și un astfel de barbarism, un astfel de vandalism, are loc în veacul al douăzecilea!!!

Români din patru unghiuri, reculegeți vă pentru a salva pe frații noștri de sânge din Serbia, pe acești cu adevărat martiri.

Frunză.

Agravarea conflictului austro-sârb.

Macedo-românii persecutați de Greci. — Conflictul austro-sârb. — Austro-Ungaria a trimis ultimul ultimatum Serbiei? — Danef și Românii-macedoneni. — Înaintarea trupelor sârbo-muntenegrene spre mare. — Tratatul de pace. — Incrucișătorul „Elisabeta” la Constantinopol. — Poarta continuă războiul Lupta de la Monastir. — „Neutralitatea Rusiei”?

Arad, 20 Noembrie.

E într'adevăr ne mai pomenit, cum nici astăzi Austro-Ungaria n'a putut să silească pe Sârbi ca să-i dea cuvenita satisfacție pentru palma diplomatică ce i-au aplicat, tratând pe consulul austro-ungar din Prizrend ca pe un simplu prizonier. Azi e termenul când guvernul din Belgrad ar trebui să dea răspuns notei monarhiei noastre trimisă Serbiei prin consulul Ugron. Ei bine, cu toate că nota ministrului nostru de externe are caracterul unui ultimatum în momentul de față așteptarea noastră a fost cu totul zadarnică. Cum să ne explicăm îndrăzneala fără de margini a micului regat din dreapta Dunării!? Unii îl explică așa că Serbia are pe ascuns sprijinul Rusiei. Cum rămâne atunci cu asigurările Rusiei că nici dorința ei nu e decât aplanarea cât mai urgentă a conflictului balcanic? Ba ce e mai mult, Rusia în nota sa provoacă direct pe Sârbi să revină la sentimente mai bune. Mai curînd suntem aplicați să vedem în gestul Serbiei o nesocotință, comisă în focul războiului, un act de care se tem acum să-și dea seama și e foarte probabil că în răspunsul ce-l va da la nota ministerului nostru de externe guvernul sârbesc își va cere scuzele pentru actul nesocotit dela Prizrend. De altfel, azi nimic nu putem spune cu siguranță. Nu ne rămâne decât să așteptăm cu răbdare ce va aduce ziua de mâine.

Macedo-românii persecutați de greci.

Salonic. — Grecii ocupând unele localități din Macedonia, locuite de români, au reînceput vechile lor persecuții îndreptate odioasă împotriva acestora. În localitatea Veria, care este un centru românesc din cele mai importante din Macedonia, Grecii au comis execuții cari nu cadrează de loc cu intențiunile liberatorii afișate la început. Înțâia lor grije a fost să dea în judecată pe toți notabilii români, pe motiv că aceștia se dedeau la agitațiuni antinaționale. Notabilul român Tushu Badreleni și cei doi copii ai săi, fii lui Toli Hagi Gogo, Ciunetti, G. Soldato, Nucia Metriut și Dem. Badrelesiu au fost puși în fiare ca cei mai ordinari răufăcători. Notabilii Toli Hagi Gogo și Dr. Badrelesiu au fost trimiși sub escortă la Salonic

și nimic nu se mai știe azi de ieri. În comunele românești Dolani, Marushe și Xirolniadi, preoții și institutorii români au fost dați afară și înlocuiți cu greci.

Austro-Ungaria transportă trupe la graniță.

Szombathely. — De vre-o câteva zile mari transporturi de soldați marinari și artileriști trec prin Szombathely spre Triest. O parte a secției de mitraliere din Szombathely a fost trimisă imediat la Bruck.

Seghedin. — Incepând din săptămâna trecută mari transporturi de trupe trec prin Szabadka spre Bosnia și Dalmația. Ieri au trecut mai multe trenuri militare cu soldați din Bichișciaba, Oradea-mare și Seghedin.

Szabadka. — Aci au fost concentrate numeroase forțe urmate pentru întărirea graniței... Zilnic trec prin gară numeroase trenuri militare spre Bosnia.

Pentru ce întârzie răspunsul Serbiei.

Belgrad. — Prin faptul capitulării armatei turcești din Macedonia afară de trupele cari înaintază spre Adriatică întreagă armata sârbească e liberă. Se crede, că prin întârzierea răspunsului la nota puterilor triplei alianțe guvernul sârb voeste numai să câștige timp pentru concentrarea armatei sârbești contra Austro-Ungariei. Ziarele afirmă, că războiul între Austro-Ungaria și Serbia e inevitabil. Corespondenții de războiu francezi și englezi au sosit deja în Belgrad, pentruca din lagărul sârbesc să privească războiul Serbiei contra Ungariei.

Austro-Ungaria a trimis ultimatum Serbiei?

Budapesta. — „Budapester Tagblatt” primește din sursă bine informată următoarea telegramă:

Azi seară la orele 6 Ugron ambasadorul nostru la Belgrad va preda guvernului sârbesc ultimatumul monarhiei austro-ungare în chestia consulului nostru dela Prizrend.

Danef și românii din Macedonia.

Paris. — În „Le Temps” se rezumă părerile d-lui Danef, președintele Sobraniei, așa cum

rezultă din impresiile culese de personalitățile politice din Budapesta cari au venit în contact cu bărbatul de stat bulgar. Despre ideile bulgare, asupra aromânilor se spune:

„Cușovlahii nu formează o naționalitate numeroasă și compactă. De altfel foarte puțini se vor găsi în limitele noiei Bulgariei. Cei mai mulți se vor găsi în Epir, un număr oarecare va fi și în Albania”.

În privința revendicărilor române se spune:

„Întinderea teritorială pe care o cere România la sudul Dobrogei formează, cred, dificultatea cea mai mare pentru diplomația bulgară. Aceasta nicănu vorbește despre această chestie. Ea nici nu poate concepe cu ce titlu cabinetul din București ridică asemenea pretenții, căci România n'a ajutat întru nimic pe aliații balcanici”.

Mari mișcări de trupe române.

Odesa. — Ziarele afirmă, că în România se fac mari mișcări de trupe și că se semnalează prezența la București a unui număr din ce în ce mai mare de ofițeri austriaci.

O informațiune din Petersburg spune că în cercurile politice locale nu se ascunde că România trebuie considerată ca un factor important din cauza excelențelor condițiuni ale armatei sale.

Trupele sârbo-muntenegrene au ocupat Alessio.

Rieka. — Se comunică oficial, că ieri seară trupele sârbești și muntenegrene au ocupat Alessio. Garnizoana turcească a capitulat.

Neînțelegeri în diplomația rusească.

Petersburg. — Ziarul „Novoie Vremja” este informat că între ministrul de externe Sassonow și Hartwig, ambasadorul Rusiei la Belgrad s'au ivit mari neînțelegeri. Sassonow trimitea instrucții contradictorii lui Hartwig, fără să ia în considerare rapoartele acestuia, în care spunea, că pentru Rusia ar fi o catastrofă dacă ar lăsa pe Serbia singură... În sfârșit Hartwig a cerut permisiune să poată raporta verbal în chestie, Sassonow l-a refuzat însă, asigurându-l că el, Sassonow, are cea mai deplină încredere în dânsul și că nu voeste să-i stirbească inițiativa.

Tratatul de pace.

Petersburg. — Kiamil pașa a comunicat d-lui Giers, ambasadorul rus de aci că din cauza holerei a intervenit pe lângă regele Ferdinand pentru încheierea armistițiului. Kiamil pașa a promis că nu va mai aduce noi trupe din Asia și va evacua linia Ceataldja, dacă Bulgaria renunță la ocuparea Constantinopolului. Despre predarea Constantinopolului însă nici vorbă nu poate fi.

Belgrad. — Corespondentul special al ziarului „Stampa” anunță că Bulgaria a formulat următoarele condițiuni pentru încheierea armistițiului:

Armata turcească să se predea sau să fie transportată în Asia mică sub controlul armatei bulgare; Autoritățile militare și civile ale Turciei să garanteze liniștea în Constantinopol; Intrarea regelui Ferdinand în Constantinopol.

Pentru pace Bulgaria a formulat următoarele condiții:

Turcia renunță la toate posesiunile ei europene;

Califatul își schimbă reședința la Brussa; Dardanelele, Bosforul și Marmara vor forma noua graniță bulgară;

Strâmtoarea va fi deschisă vasele de război sub controlul Bulgariei.

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar nobile frumoase, ieftine și bune

№ 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

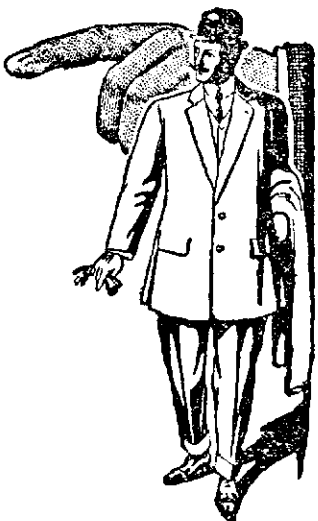
D. CEPENARIU

croitor pentru domni
Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialități de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domni după croiul cel mai nou

Ce 193-30

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

de la cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietri artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

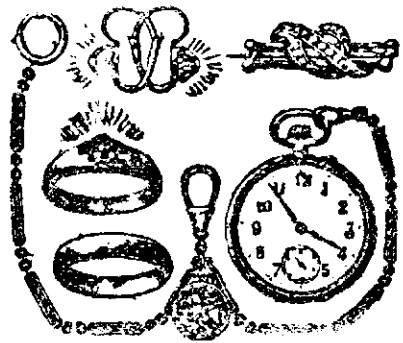
sculptor, Intreprindere de zidiri cu ciment și beton Cluj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156-20

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

No 126-60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de perete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole opace. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. Prețuri solide! — Serviciu prompt!

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

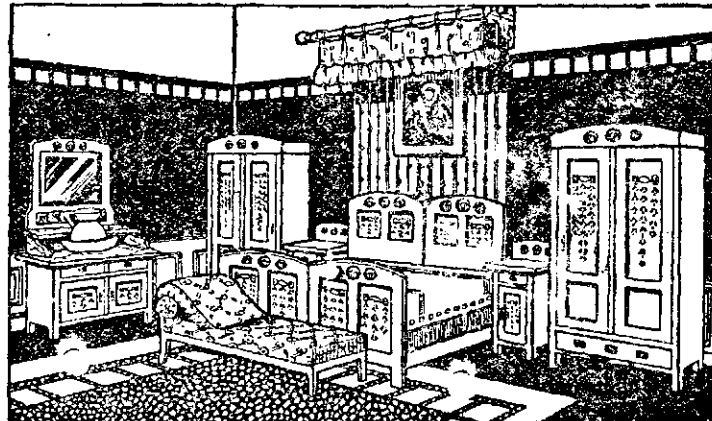
VÂRȘEȚ, strada Kudritzer n-rul 41-46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

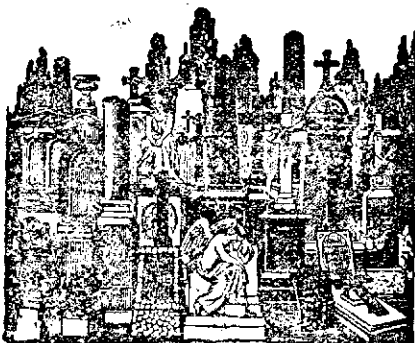

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIIU.

(So 186-60)

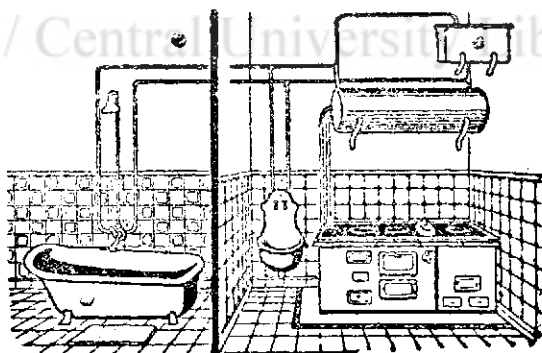
Intreprindere de Mouler, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: soclari, parcaie, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripto și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlăie, etc. Granit artificial și pietri artificiale din nășip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, livrează cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

(VI 159-60)

Cine dorește să cumpere

piane bune, pianino, harmoniu de școală sau organe

să se adreseze cu încredere către

Salonul de piane F. A. KAUFFMANN
în SIBIIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

Unleul reprezentant pentru:

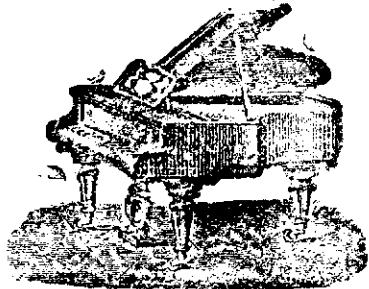
Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestate dela artiști în broșură sau la dispoziție în orice timp.

Zelster și Winkelmann! Fabrica de piane din ducatul de Braunschweig Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)

Reinhold! Liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școli de muzică membru în comitetul școlii a societății fabricanților de piane din Viena. Posesorul mai multor medalii. (Ka 91—)

Frații Singel! Liferanți de curta, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

Reparaturi se fac solid și ieftin

GARANTEE!

Plugul „JURENAK“

brevetat

mecanism simplu,
intrebuintare usoara,
regulare usoara,
cu aproape 50% ara mai mult,
„ „ 30% reclama mai puțina putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere:

(Ju 425)

„Jurenák“ szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — **Convingerea e siguranța cea mai bună!** — Rugând sprijin

(Ru 66—30)

Cu stimă:
GEORGE RUMMEL

Cel mai mare magazin de blănărie

DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang.

(Ru 320—)

Nou atelier de croitorie pentru domni.

Aduc la cunoștința on. cunoscuți și a onor. public, că am deschis

o croitorie modernă pentru domni

în piata Thököly nr. 2. (Casa Tabakovics). Pe baza experiențelor câștigate la diferite firme cunoscute din loc, sunt în plăcuta pozițiune să pot satisface tuturor pretențiilor celor mai delicate ale on. mei mușterii.

Cu mustre fine de toamnă servesc cu plăcere.

Rog binevoitorul sprijin:
Baranyi Ferencz,

croitor pentru domni.

[Ba 405—10]

Totfelul de

mobile de fer și

aramă, matrate,

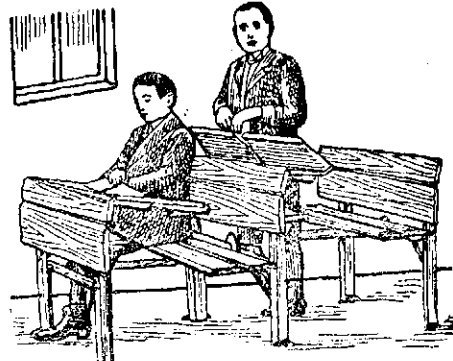
se vând cu prețuri favorabile la

CZELL și FRANCK

fabrică de mobile de fer, aramă și bănci pentru școale

BRAȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 847—156 magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrassy nr. 20

TIMIȘOARA

(Temesvár) Cetate-Salvâros, Hunyadi-u. nr. 10.

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

CI 136—60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

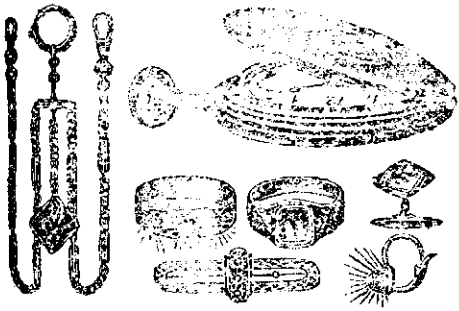
Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Becker Lajos

ciasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul străzii Milsits

Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. In marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de reparări, și se reparază cu specialitate bijuterii și ciasornice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

Karton Aladár

„Alba“ fabrică de ghips Drăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

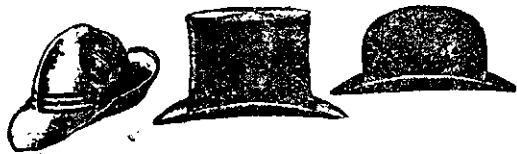
K 135-30

cine lucrează cu ghips „Alba“ face economie în bani!

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modele pentru femei, pălării de

plisă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epure, tari și mari. Pălării și chipiuri pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2-3. Primesc spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We-503)

Dacă voți să aveți

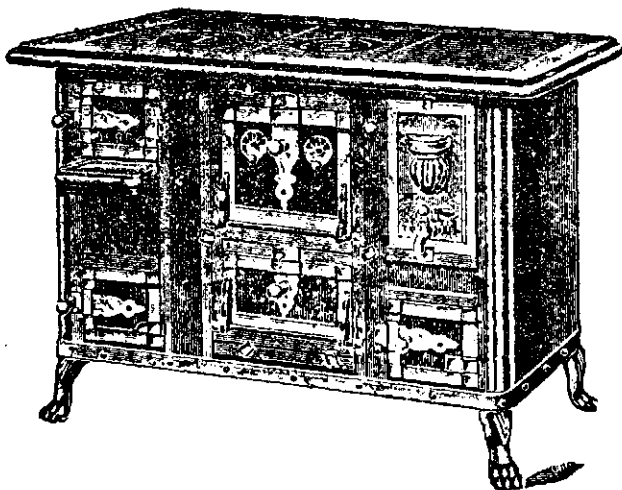
o vatră buna

de fier (Sparherd)

și un

grătar elegant și

la vă adresați atelierului electric de lăcătușerie a lui

Franz Junginger

TIMIȘOARA - GATE (Temesvár-Gyv.) S; longasse 2

Depozit de vetre de fier gata. Catalog de prețuri gratis și franco.

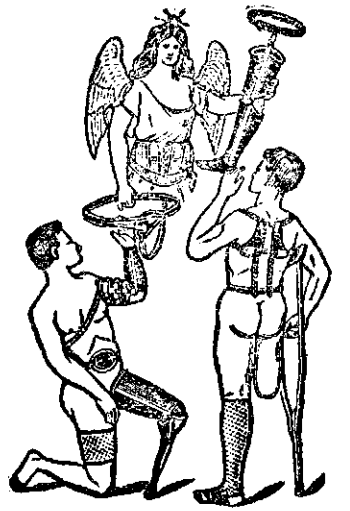
(Ju 172-30)

Recomandate de către cel mai renumiți medic!

Bandaje

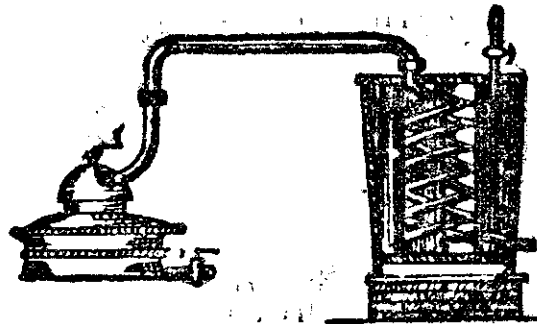
picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânteco, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

GAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

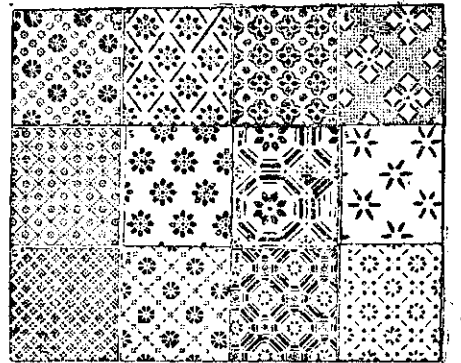
(Bo 423-)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: padinentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheramit și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.

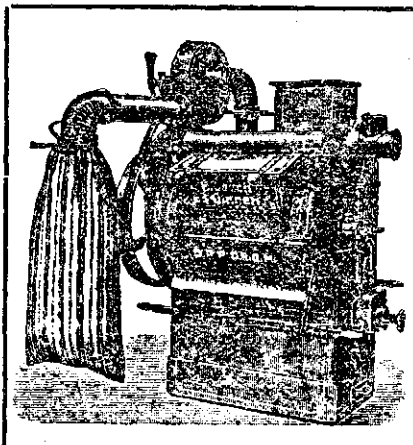

Hainele nu se mai strică!

și nu mai trebuie curățite cu peria dacă le dai spre curățire la institutul

Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

Provăzută cu mașini moderne și aranjat pentru curățirea chimică a hainelor, văpsirea stofelor și curățirea penelor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expedirea se face franco.

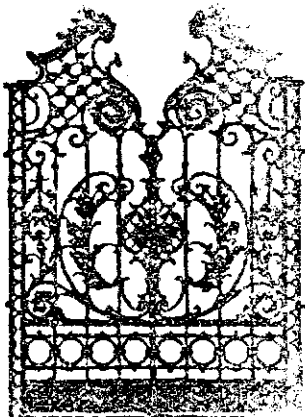
Hainele de bărbați, dame, și copii, perdelele, broderiile, stofele mobilelor sau penele de perini. Paltoane de piele se văpsesc în colorii întunecate, durabile și cu garanță. Văpsirea hainelor de doliu se execută grabnic.

(E 504-)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătuşerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fert, uşi din fier vărsat, uşi pentru cuptoare, ținătoare de clădiri, uşi pentru cuptoare de copt, uşi pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de preţuri la dorinţă se trimite gratis.

(Ma 426—)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Băbâlna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liberată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie esre viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebucioși la jos semnată administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimite gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Băbâlna“

(A 539) Băbâlna (u p. Szászváros).

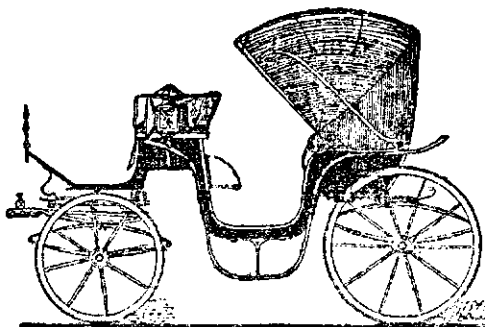
Heinrich Rastel

Ba 70—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduce la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

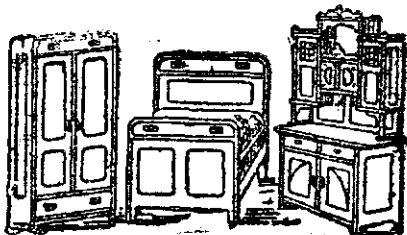
Mobile in toate stilurile moderne
cea mai solidă executare

pe lângă garanță recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

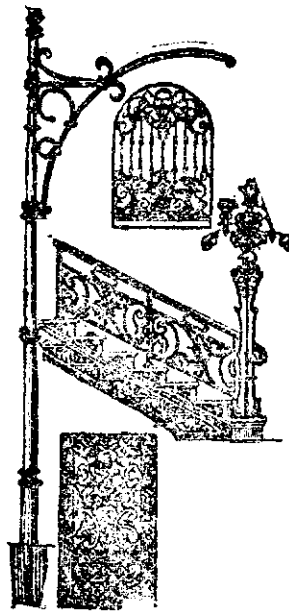

SIBIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă zilnic deschisă, fără silă de cumpărare.

P 184—60

Urmașul lui GROSZ FRIGYES **OLASZ ANDRÁS**

LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în branșă mea, și anume: aranjamente pentru zidiri, porți de fier, gratii, grilajuri pentru morminte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru încălzit și cuptoare de fert, precum și reparări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile cele mai convenabile și serviciu prompt.

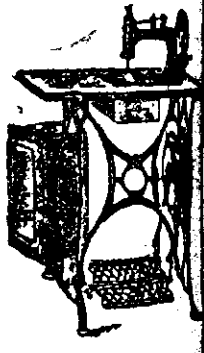
Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă: (O 188—M)

Olasz András

Cea mai ieftină sursă
de cumpărat MAȘINI
de cusut, BICICLETE
și GRAMOFOANE

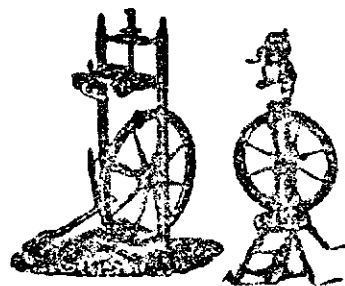

la

Katzky és T-sa, mechanic Timișoara-Cetate (Temesvár-B) Mercy-u 10.

Mare asortiment de plăci excelente; mașini de cusut, gramofone, dactilografe și biciclete se reparază cu prețuri ieftine

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

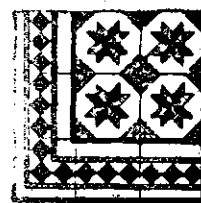
SIBIU-Hermannstadt-Nagyszében Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșă mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

(Ma 181—60)

Mandler János

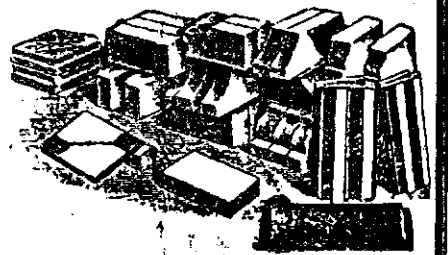
întreprindere de beton, piață artizanală și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primesc spre executare totfelul de lucrări în branșă lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conducte

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de platră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziene și vâlcele executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

PAGINI RASLEŢE.

Turcul.

De Pierre Loti.

Atunci când opinia publică în caducitatea sa frivolă grăbi a întoarce spatele poporului ce trage de moarte sub izbiriile vecinilor săi rapaci şi năvalnici, singur **Pierre Loti** găsi cuvântul generos vrednic de o umanitate civilizată. Pierre Loti, membru al Academiei franceze, fost ofiţer în flota de război a Franţei, unul dintre cei mai mari scriitori contemporani şi a cărui operă va fi admirată în toate veacurile. Pierre Loti cunoaşte mai bine decât oricare alt european Orientul. Islamul i-a inspirat pagini de frumuseţe incomparabilă. Pierre Loti a trăit pe malul Bosporului viaţă turcească care i-a permis a cunoaşte tainele sufletului osmanilor. Mai mult decât ori cine Pierre Loti are convingerea cuvântului ce scrie. E duiosă această tănguire la patul de moarte al unui popor abandonat de prieteni.

Articolul a fost publicat în ziarul „Le Figaro” din Paris.
C. Nedelcu.

„Turcii masacrează!” Cu litere mari, strigătoare, acuza aceasta contra celor învinşi se repetă în ziare, alătura de ştirea dezastrelor înfricoşătoare ce au îndurat aceşti bieţi inculpaţi. Atrocităţi bulgare, vor fi doară şi de acelea câte unele, nime nu neagă, dar nu apar imprimate decât cu slove mărunţele, dinjosul coloanelor.

Turcii masacrează! Iată un lucru la care nimeni nu se îndoieşte, — sârmanii turci afoiaşi, tradaţi ori părăsiţi de Europa întreagă — şi această afirmaţie acceptată este preliminarul tiradelor ce preamăresc opera liberatoare a Aliatilor, era de pace, de libertate şi de bunăînţelegere frăţească (?) care va urma după victoriile lor.

În zilele sinistre de până deunăzi în oazele Tripolitaniei nu se putea striga oare tot aşa: Italienii masacrează! Şi ei erau năvălitorii neprovocaţi, aceia, ei n'aveau scuza Turcilor luaţi la goană de toate părţile. Pe timpul ultimei expediţii în China văzut-am eu oraşe cu totul străine şi nevinovate de faptele Boxerilor, şi care totuşi nu erau decât grâmezii de ruine, unde cadavre de copii, de femei, de moşnegi striviţi prin loviturile de ciomag, între sfărâmături de porcelană şi de obiecte de lac. Se putea striga atunci: Europa, Europa venită să aducă în Orientul-extrem faimoasa faclă a civilizaţiei, Europa masacrează! Şi ce scuza putea invoca, Vă rog? Hunii n'ar fi făcut mai rău decât noi toţi. Dar Englezii, n'au masacrat ei mii de derivaşi la Kartum, de ţărani la Denşavai? În Transvaal n'au avut ei pe conştiinţă câmpiile de concentraţie? Dar noi, la cucerirea Algeriei — ca să nu vorbesc decât de aceasta una — n'am ma-

sacrat, n'am „afumat” femeii şi copiii pentru ai face să moară asfixiaţi? Cetiţi numai istoria contemporană pentru a vă convinge că ucidera oarbă şi turbată e şi acum în vigoare ca în evul mediu de câte ori se încaeră oameni de rasă şi de religie diferită.

Sârmani Turci, dacă e adevărat că aici şi acolo ei masacrează în acest război crâncen ce li se face în acelaşi timp de pretutindeni, câte împrejurări atenuante!

Cunosc pe mulţi dintre noi care în locul lor la o asemenea oră cumplită ar fi şi dânşii prinşi de o furie de a masaca. Ei sunt fiinţe mai primitive decât noi, desigur, mai violenţi deşi mai buni, pacinici şi blânzi de obicei, dar teribili şi încruntaţi dacă sunt exasperaţi peste măsură; primitivi mai ales, aceşti ţărani scoşi din fundul Anatoiei, dela marginile deşertului, ce se echipă în pripă contra armatei de invaziune, şi care maniază cu mâni rude armele noastre de precisiuni infernale. Şi cât e de explicabilă ura lor a tuturor împotriva popoarelor ce se numesc creştine. S'ar putea oare să nu înţeleagă ei că pe faţă ori în ascuns, aceste popoare sunt în principiu, de acord de a-i suprima. Noi, Francezii, li-am luat Algeria, Tunisul, Marocul. Englezii li-au răpit Egiptul. Persia este de jumătate înjugată. Iar Italia scaldă în sânge Tripolitania, dând semn cânilor a se năpusti peste prada lor. Peste aceste ţări cucerite apasă apoi greu mâna noastră dispreţuitoare; cei mai neînsemnaţi dintre micii noştri burocrati tractează cu musulmanul ca cu un sclav. Acestor oameni cu credinţă le luăm, aproape, rugăciunea; acestor viaţători cari iubesc imoralitatea, le impunem agitaţia noastră vană, mania noastră de a grăbi, alcoolul nostru, rămăşiţele, vechiturile noastre; pretutindeni desechilibrarea ne calcă pe urmă, cu poftă libidinoasă şi cu decepţiiperate.

Sârmanii Turci, desavuati astăzi cu gest atât de uşor de toţi cari păreau că li susţin în Europa, abandonati de presă, care li insultă, de diplomaţie, după ce se angajase a-i apăra, de puterile cari odinioară se declarau că le sunt prietene! Iată-i acum acuzaţi şi de a fi laşi în război! Desigur pe nedrept, căci miile de morţi, Sârbi şi Bulgari, cari acopăr câmpiile Traciei, sunt aci pentru a dovedi că ei se ştiu bate încă. Dar e evident că nu se recumosc eroii de altădată, eroii dela *Plevna*, eroii din ultimul războiu care era să nimicească Grecia, nici chiar cei de ieri nu, din Tripolitania, care ţineau pept zece la o mie. Să le acordăm întâi că n'au fost pregătiţi, că n'au fost comandaţi, că din neglijenţa şefilor ei mureau de foame. Apoi să constatăm că această degenerescenţă a armatei lor e opera noastră, a detractorilor din Apus; noile utopii nimicitoare, chiar cele mai puerile, cari grasează la noi, i-au contaminat cu o rapiditate ui-

alte procese de acest fel sunt judecate în

Pe urmă au admis printului proba cu mar-

cel mai grav abuz însă — deşi el nu este de-

— „Românul” se găseşte

de vânzare la chioşcul de ziare

z în sfârşit nu mai pricinuieste multă bătaie de cap

Cuptoarele „Cora” reclamă puţin material de in-

CRONICA SOCIALA

Petrecere în Pârneava Aradului.

Ţărani români din Arad-Pârneava, cu con-

Invitări speciale nu se fac.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

ROMAN

Trad. de Senior

— Urmare —

— E cu afaceri în sat cu traficanti; îi repet

Cirikof privea cu curiozitate locuinţa omului

a ceda şi numai decât. Tot ce putu Ciciokof să re-

„Dar ce-i asta, soro, ce-s toate gunoaiele astea

— Gunoaie! florile mele, ierburile mele, gu-

Platonof se aşeză în faţa pianului şi voi să

„Uf! ce antichităţi soro! şi nu ţi-e ruşine să

— Ah! mii de senze, scumpul meu frate, dar

să pot, eu, să mă desfătez cu noi partiiuni... nu,

— Ştii că devii plicticoasă, dragă soră? zise

Şi fratele şi sora priviră în curte.

Ciciokof, la rândul lui, se repezi la deschizătura

„Iată ce trebuie să faci, după părerea mea zi-

(Va urma).

mitoare, așa cum se întâmplă cu toate virusurile otrăvitoare că ele vegetează mai bogat și mai rapid în sângele nou. Mulți dintre soldații lor au pierdut credința, iar partea cea mai mare a ofițerilor a neglijat meseria armelor pentru a se cufunda în cea mai naivă politicalerie. Și alcoolurile noastre sunt implicate aci, cutare comandanți superiori, responsabili pentru cele mai rele derute, se îmbătau... O Turcie parlamentară, fără credință și nestatornică; nimic nu putea cauza amicilor Orientului o stupeoare mai dureroasă și mai neașteptată... Și apoi, după Constituție, au comis greșala capitală de a introduce creștini în rândurile lor de bătaie. Fe-rească Dumnezeu să pară că voesc să dejosesc aci acest titlu de creștin, nu, dar cei din armata turcească erau Bulgari, erau Greci, firește dispuși a nu lupta contra fraților, ori au fost Armeni, înrolați prin nesocotirea vechiului proverb turcesc: „Allah a creat pe acelaș model epurile și Armeanul” (creaturi de frică și de fugă amândoi, se înțelege). Nu demult încă, mohamedanii singuri erau admiși la onoarea de a se bate. Dacă erau numai Turci adevărați în linia contra dușmanului, poate că s'ar fi nimic și atunci, — atât de savant și de lung fiind premeditat atacul Aliatilor —, dar cel puțin ar fi căzut cu aureola gloriei.

Nimic nu e mai revoltant decât a vedea până la ce punct sunt rău cunoscuți Turcii, așa putea zice nenădățiți, de toți Occidentalii cari n'au călcat pe pământul lor! Nu cred că există în lume o rasă mai bună, mai bravă, mai loială, mai blândă. Durere, trebuie să fac excepție pentru unii dintre cei ce au fost crescuți în școlile noastre, cangrenați pe bulevardele noastre. Dar poporul, poporul adevărat, micii burghezi, țărani: nu cunosc nimic mai bun. Intrebați pe cei ce au trăit în Orient. Intrebați chiar călugării și preoții noștri, atât de respectați acolo, întrebați-i ce preferă, ce stimează mai mult, pe Turci ori pe Bulgari, Sârbi și toți creștinii levantini. Știu de acum ce vor răspunde. Toți vor afirma că acești Bulgari, — admirabili de curaj, nu ezită a recunoaște eu primul —, care înaintează cântând tropare la sunetul clopotelor, sunt rasă nesfârșit mai brutală și mai ucigașă decât rassa musulmană.

Oh, aceste orașe din vechime, perdute în fundul Anatoliei, aceste sate în verdeț, grupate în jurul minaretelor albe și cipreselor negre, cum se respiră în ele pacea și încrederea, cât e de onestă și de patriarhală viața în ele! Oh, acești oameni, agronomi ori modești meseriași, cari de cinci ori în zi se duc la moschee pentru a ingenuchia, iar seara se așează în boschete de vie, aproape de mormintele strămoșilor, și fumează visând eternitatea! Masacrori profesionale acești oameni? Nu, glumiți. În Spania, îmi aduc aminte, am văzut tauri mânâți la arenă, în ajun de cursă; mergeau pacinici, cei mai mulți deloc nu păreau a fi răi; numai după aceea, împunși de sulite, torturați de banderile crudele capătă ei pofta de a masacra tot și năvălesc turbați.

Nicăiri nu e atât de mare ca la Turci, — la cei adevărați — grija pentru săraci, debili, bătrâni, copii, respectul pentru părinți, venerația gingașă pentru mamă. Când un bărbat, chiar și de etate matură, șede la masă în una din acele cafenele inocente — care nici când n'au cunoscut alcoolul —, dacă intră tatăl său, se ridică, tace, își stinge cigarette pentru a nu fuma în prezența lui, și se așează smerit la spatele lui.

Mila lor pentru animale e fără seamăn. Câinii pribegi din Stambul, cu câtă îndurare au fost tolerați și nutriți veacuri dearându-l, cu ce grijă se găsea totdeauna cineva pentru a eși în stradă cu un țol ca să le acopere călăușii când plouă. Iar în ziua când un consiliu municipal, compus mai ales din Armeni, decretă să-i pustiească în mod atroce, au fost bătați, aproape revolte pentru a-i apăra. Și, la Brussa, într'un colț adorabil al acestui oraș, din timpurile vechi ale Islamului, este un spital pentru cocostârcei, pentru cocostârcei cari, răniți ori prea bătrâni, n'au putut pleca dinaintea ernei; vezi acolo cocostârcei bandajați, ori schiopătând cu un picior de lemn; când am vizitat, se adăpostea acolo și o buhă bătrână, senilă, și trăia alături de cocostârcei, ca ei, din alamosii pioase... Iată că în orele de groază prin care trecem ou povestose aci lu-

cruri ridicol de copilăroase; dar ele sunt tipice, și, ori cum, au importanța lor pentru a atesta cât acest popor, acuzat de atâția ignoranți că e barbar, este din contra milos și blând...

Înțelege-va Europa că *Stambulul*, ținut azi sub amenințare înfiorătoare, este un domeniu sacru al istoriei, al artei, al poeziei; că cu orice preț ar trebui apărat și că în ziua, când nu va mai fi deasupra lui semiluna, deodată se va stinge farmecul și magia sa? Evident, ea nu va înțelege și eu glăsuesc în pustie.

Fără orice speranță că va fi auzit umilul meu apel, simțesc necesitatea de a striga Europei: Grație Turcilor! Cruțați-i pe aceia măcar cari au rămas! La ei, mai mult decât pretutindeni alocuirea, este probitatea și bravura. La ei este ultimul refugiu al liniștei, al respectului, al sobrietății, al tăcerii și al rugăciunii!

Cred că nu există Francez de sentiment și de inimă, dintre cei ce au trăit între ei, care nu s'ar asocia ardent la omagiul ce am voit să le fac aici la acest moment suprem. Omagiu fără folos, știu bine, și care va fi, durere, ca o coroană de jale pusă pe un mormânt.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 20 Noemvrie.

Grâu pe Aprilie	12.—
Săcară	10.52
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.91
Ovăs pe Aprilie	10.94

Stagnarea exportului de cereale din România.

— Declarația dlui N. Xenopol. — Lipsa de cargoboturi. — Neglijențe condamnabile în serviciul maritim român. —

E proaspătă încă declarația dlui N. Xenopol, noul ministru român al industriei și comerțului. „Este o exagerare — zice — când se spune că trecem prin o criză. Criza economică este lipsa de avuții. Dar România nu are lipsă de avuții. Noi dispunem de un stoc considerabil de cereale, cari din nenorocire stau nevândute prin porturi și gări, stoc a cărui valoare se ridică la 100.000.000 lei.

În afară de aceste cereale depositate, se mai află altele depuse în magazii particulare, așa că întreaga valoare a cerealelor aflate acum în țară se poate evalua la 533 milioane lei, afară de recolta porumbului care și ea s'ar putea evalua la aproape 300 milioane lei.

Astfel țara noastră la nevoia plăților în străinătate, la toate trebuințele statului, precum și la trebuințele particulare are un stoc de marfă de cel puțin o jumătate de miliard. Deci nu se poate spune, că situațiunea economică a țării e rea, că trecem prin o criză economică.

Adevărata denumire a crizei de acum este „gena momentană”, provocată din lipsa de export, sau mai bine zis a mijloacelor de export. Îndată ce mijloacele de export vor veni — și ele vor veni — situațiunea economică a țării se va îmbunătăți.”

Principala cauză a exportului românesc residă deci în lipsa de vapoare și cargoboturi și numai în linia a doua în nesiguranța produsă de războiul balcanic.

Lipsa de cargoboturi și scumpetea transportului pe marea neagră o constată și presa străină. Am constatat-o și pe aici — cu tot indiferentismul nostru proverbial față de

chestiile economice românești — când am cetit că parcul de vase maritime al *Greciei* mult hulite e de două ori mai mare decât al statelor balcanice cu al României cu tot.

Ne cuprinde mirarea că România cu atâtea escedente budgetare nu acordă sumele trebuitoare pentru augmentarea parcului de vapoare la nivelul convenit și la reorganizarea serviciului său maritim. Nu s'a făcut culpabilă și în lunile din urmă de două accidente revol-tătoare pe Dunăre? Ni-se aprinde obrazul de rușine, când cetim despre ușurința condamnabilă a serviciului maritim român, când încarcă zeci de oameni în șalupe ticăloase, sacrificând viața atâtor ostași. Cu ce răsplătește țara, că a trimes atâtea brațe vitejești nu în război cu dușmanii, ci în război cu.. valurile Dunărei? Cu ce respălătește, întregii româ-nimi, — pe un maior *Grigoratu*?

Nădăjduim că actualul ministru al comerțului, și distinsul economist, care e d. Xenopol, va remedia cu toată graba flota comercială a României. În acelaș timp și ministrul de război să ia măsurile cele mai energice, ca transportul de trupe să nu se facă pe vapoare ticăloase, expuse tuturor accidentelor. *gl.*

Bibliografie.

Noutăți literare!

„Calendarul Lumea Ilustrată” 1913 a 1 cor. 50 bani + 20 fileri porto, recomandat 45 fil.

Amicul Poporului (1913) a + 10 fileri porto.

Posnașul a 10 fileri porto.

Calendarul Săteanului a 30 fil. + 5 fileri porto.

Calendarul Național a 40 fil. + 5 fil. porto.

Păcălici, calendar glumet a 30 fileri + 5 fil. porto.

M. Sadoveanu. Bordeenii și alte povestiri a 2 cor. + 20 fileri porto.

Rubin Pațița sen. **Munții noștri. Țara țărilor.** Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei Partea I. Din cele mai vechi vremuri până la 1785 a Cor. 1.60 + 10 fileri porto.

N. Iorga, Cugetări a 2.50 + 5 fileri porto.

Ion Agârbicean Schițe și Povestiri a 2.— + 20 fileri.

Dr. Al. Tălășescu, Cum s'a stricat limba românească. Răspuns la studiu literar filologic cu acelaș titlu al dlui I. Lahovary (Convorbiri literare 1911) a 50 fil. + 5 fil. porto.

De vânzare la librăria „Tribuna” Arad Deák-Ferencz utca.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Teodor Muică. Erdö-Szt.-Görgy. Încă 4 cor. aveți de plătit pe 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)

Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca aievea cărți sănătoase și de necontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. Ioan Agârbiceanu: *Schițe și povestiri*. Prețul cor. 2.—. Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a împins până acum cu atâtea volume de valoare literară noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcun ori de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cetit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a necesse în urma marelui său talent să fie pretutindeni cunoscut și apreciat. Volumul „*Schițe și povestiri*”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâiu volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de încredințarea autorului. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele editate pentru prima oară în „*Viața Românească*”, care aprinde a trece granița țării noastre.

2. Liviu Rebreanu: *Frământări*. Prețul cor. 1.50. Volumul acestui volum e un talent scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „*Viața Românească*” și în alte reviste de seamă de dincolo. Este foarte apreciat mai ales în urma talentului său, care-l face să se astearnă pe hârtie stări sufletști grele și să se personagele întotdeauna e celeare bogată și născută. Subiectele și le alege mai ales din stratul de viață al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela viața, figuri mărunte din viața orașelor: pe „*golani*”, în viața condeii lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „*Frământări*”, e cel dintâiu volum al autorului, pe care „*Librăria Națională*” S. Bornemisa l-a dat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un tânăr scriitor tânăr, așa după cum o fac aceasta și alte reviste culte din Apus.

3. Victor Eftimiu: *Poemele Singurătății*. Prețul 2 cor. Autorul neîntrecutei piese „*Înșiră-te mărgăritor*” ne dă sub titlul acesta un elegant volum de poezii, scrise într'o formă din cele mai succese și în limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s'a prea scris. În lirismul dulce al lui Victor Eftimiu se simțea într'o aleasă haină literară cele mai subtile momente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o lirică poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu stă dintră puținii scriitori fericiți, ale cărui scrieri sunt mai ales în România, cele mai gustate și mai cunoscute. Pentru noi e o mândrie, că autorul activității literare și-a început-o la noi în Ardeal, sub conducătoarea a lui Octavian Goga, în „*Tara noastră*”.

4. Alexandru Ciura: *Amintiri*. Prețul cor. 1.60. Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioasele amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din viața noastră. Scrise într'o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apărare a fost salutat de „*Viața Românească*”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase cuvinte, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. „*Almanahul scriitorilor dela noi*”. Prețul cor. 1.60. Aceasta e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice alor 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecare din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre literatură literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și pedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru activitatea lor pe terenul politicii naționale.

6. Ernil Borcea: *Versuri flusturate*. Prețul 60 bani. Domnul Ernil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „*Bobârca*”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă.

Volumul „*Versuri flusturate*” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere citindu-le.

7. „*Cele mai frumoase*”. Prețul 60 bani. E un dragălaş volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cântănești, blăstămuri etc.

— Tot în editura „*Librăriei Naționale*” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în colorii, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. „*Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599*”, în mărime de 47×59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voievod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. „*Capii revoluției țărănești din 1784*”: Horia, Cloșca, Crișan. Tabloul dă fotografiile în colorii ale eroilor noștri din această revoluție, reproduse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45×65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „*Librăria Națională*” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „*Librăria Națională*” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

Abonați

„POCĂIȚII”

Cea dintâi lucrare românească asupra acestei secte, provăzută cu indice și registru biblic. La orice întrebare deschizi cartea și afli răspunsul!...

Preoților! Aveți predicile gata împotriva pocăiților!

Manual indispensabil. Abonament la autor: până în 10 Noemvrie st. v. 2 cor. + 10 fl. porto. A se adresa la:

(Ba 563—3)

Dr. Nicolae Brânzău,
paroh în Vulkán.

Caut un scriitor

cu practică bună pentru aplicare momentană.

(Co 580—3)

Dr. Gavril Cosma,
advocat Beiș (Belényes).

De vânzare.

Fabrica de apă gazoasă (sodă) și limonadă a subscrisului e de vânzare. Mașinile (pentru acid carbonic fluid) sunt moderne și în stare bună (de 7 ani); asemenea sifoanele (peste 1000 sistem Lamproct), sticlele pentru limonadă, accreturile, vasele, lăzile etc. Prețul e foarte scăzut. Detaluri în persoană.

D. BANCUI, farmacist
Ba 564—6 în Săliște (Szelistye) Szebenm.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Anunț.

Se vinde

o moară cu 2 petri „36”

mănată cu benzin, scărmanătoare de lână și peptenuși, piua pentru sămânță, toate sub un coperiș, teascul și tigia deosebit sub alt coperiș. Toate acestea în lucrare ori și când se pot vedea în comuna Valcelele-bune (Ióvalcsel—Hátszegi járás), care are la 1050 suflete. În depărtare de 1/4 oară e comuna Vâlcelele-rele (Pokolvalcsel) cu 800 suflete, fără moară, care asemenea aici macină, ambele comune locuite de români. Tot sub un acoperiș cu moara se află 2 odăi pentru locuit, curte și grădină de 1/2 jughâr. În apropiere se află o grădină în care se află 6000 vițe de vie de 2 și 3 ani și la 1000 de pomi, în mărime cam 5 jughere.

Afară de acestea este în câmp un plan de 4 jughere arător. Locul și comuna e foarte acomodată pentru deschiderea unei bolte și trafic.

Informațiuni se capătă la ALBERT ELEK, Obrettye, care stă la dispoziție cu trăsura la gara Magyar-Brettye (Piski-petrozsenyi vonal, Hunyad m.)

Tot acolo se află de vândut o imblătitoare cu motor de benzin de 10 puteri și una cu motor de oleiu brut 12 h. p. elevator și imblătitoare de trifoi. (A 583—3)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare postală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

Voiți să faceți economie de bani la cenzurile de haine?
Comandați haine la atelierul de croitorie
— pentru domni a lui —

Ilie Nișulescu

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

Unde se pregătesc cele mai moderne haine pentru bărbați și băieți, tot felul de costume, pardesiuri, paltoane, și a. m. din cele mai bune stoffe englezești cu prețuri moderate.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie!
Căci fumăm doar tuburi veritabile Antitocin
firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscripțiunea „JACOBI”.

Fiecare cutie conține interesante fotografii Röntgen.

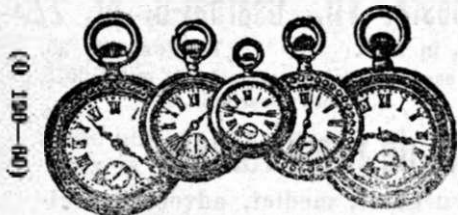
Magazin principal: [Go 548]

Magy. kir. dohány és szivar különlegességi áruháza.

CAROL ORENDI junior,

orologier și aurar.

ATELIER DE REPARAT OROLOAGE ȘI BIJUTERII
NAGYVÁRAD, Teleki utca 24.

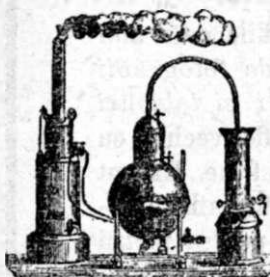
Reparaturi speciale de oroloage și bijuterii, pe lângă garanță. Atelier provăzut cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate părțile constitutive existente de oroloage. Asigurarea oroloagelor și a sticlelor dela oroloage contra spargerii. Reparaturi de oroloage de precizie.

Prețuri ieftine. Lucrare escelentă.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ba 174—20

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

ȘI

== CUMPENE ==

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

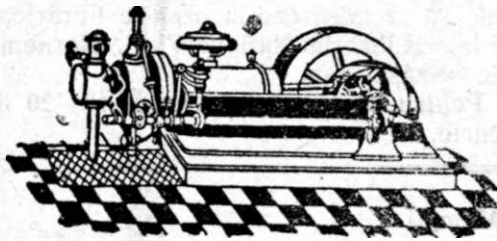
Ti 163 60

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

So 94—40

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din — străinătate —
Serviciu prompt!
Prețuri solide!

Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

So 156—60

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS—FÖTÉR

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenow. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182—30)

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Belter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák

Ferenc 7. (în față cu „Librăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincă:
Nr. 881.

(Se 549—10)

Atențiune!

50.000 perechi de ghete

4 perechi de ghete numai cu cor. 7.90
Din cauza încetării plăților mai multor fabrici sunt nevoit a pune în vânzare numeroase perechi de ghete cu prețuri foarte reduse. Deci, pentru vânzare, oricui, 2 perechi de ghete pentru domni cu bandă, și 2 perechi, pentru dame, din piele brădărie ori neagră, cu talpă durabilă, foarte elegante, toate 4 perechile costă numai cor. 7.90 Expediere ramburs.

F. Windisch

export de ghete

KRAKOVIA—KRAKAU, nr. 3/3

Mărfurile necorespunzătoare le schimb, ori restituim bani pentru ele.

(Vi 565)

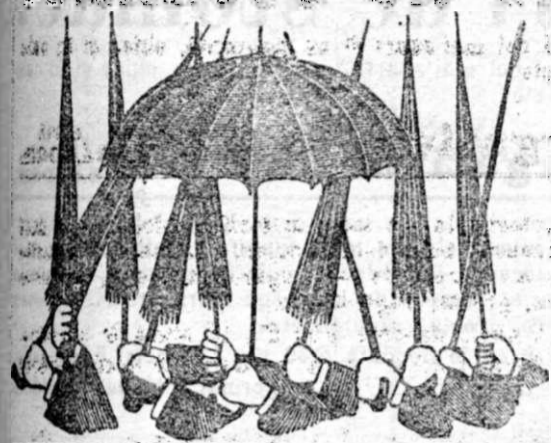

(S: 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante **pioiere?** numai

la fabrica de pioiere **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit** se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și **pioiere**

pentru **dame și bărbați** în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

(Po 445—)

Prețuri foarte ieftine!

Prăvălie de biciclete, mașini de cusut și arme, precum și accesorii se vând cu prețuri originale de fabrică la

Pollinger Mihály

atelier special de reparaturi

Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyv.) Széna tér nr. 8.

Execută toffelul de lucrări, reparări și transformări în bransa de mai sus. Serviciu prompt. Garanță. Mașini de cusut și ace pentru gramfoane excelente. Serviciu prompt și conștițios.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. **Picturi renumite în oleu** în toată mărimea, după orice fotografie mică.

Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios. LI 72—60

Cu deslușiri servesc.

Fabrica nouă de **OROLOGE DE TURN**

Szánthó Gyula

fabricant de orologe pentru turnuri
Nagyvárad Damjanics-u. 30.

Recomandăm introducerea admirabilelor orologe de aramă, care s-au fabricat încă din cele mai vechi timpuri, pentru biserică, palate, grădini, fabrici și sălămi. Se pregătesc orologe pentru prețuri convenabile, garanția mai multă ani. Negarașea orologelor de turn se execută cu perfecțiune.

(Sa 88—60)

CEL MAI BUN ȘI MAI IEFTIN ASORTIMENT pentru precuarea ornamentelor bisericești, pentru toate bisericile gr. or. române și sârbești.

Anume: Odăjdii colorate și negre, acoperiminte, prapori mari, steaguri pentru biserici, candele, cruci, baldachin, ripide, icoane sfinte, icoane ruse și de toffelul, icoane istorice, etc. etc.

În atelierul meu pregătesc cel mai bogat iconostas și morminte sfinte pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Cele mai moderne pălării preoțești.

Haine pentru domni preoți, brăne și camilafce. Pregătesc bine și prompt vestiminte preoțești, căci am un croitor foarte isteț. La dorință dau detaluri și toffelul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că vor fi serviți în modul cel mai bun, căci am numai materie de prima calitate și cea mai bună, dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc Comandă execută momentan în modul cel mai prompt și conștițios

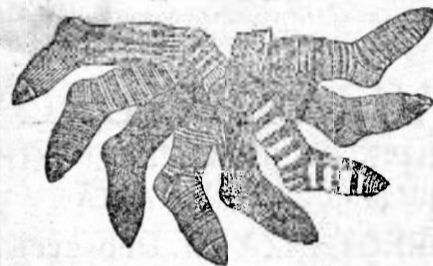
CATALOG ILLUSTRAT TRIMIT GRATUIT.

Cerând comande abundante, rămân cu stimă

Nicola Ivkovics, Ujvidék

Strada Duna n-rul 10, (Casa proprie.)

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

He 73—30

En detail.

Atelier de curelărie, selărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

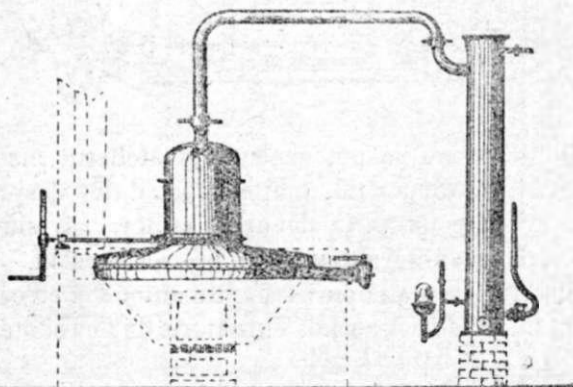
Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru cărotat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni **jamperi de piele** fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. **Mare deposit de hamuri pentru cal** dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, **coperitoare (toțuri) de cal și cofere de călătorie.** — Comandele se efectuează conștițios.

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă
Ujpest Lőrincz-u. 7. (in casa proprie.)

Fabrică și liferează, în cea mai excelentă execuție: **CAZANE** de fier

rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

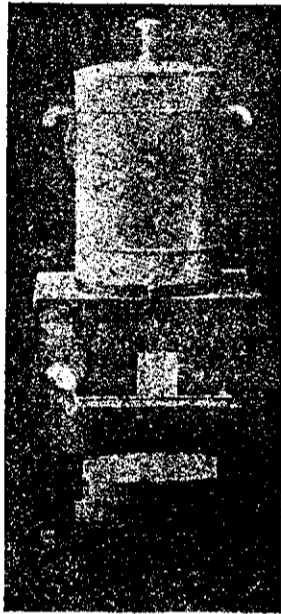
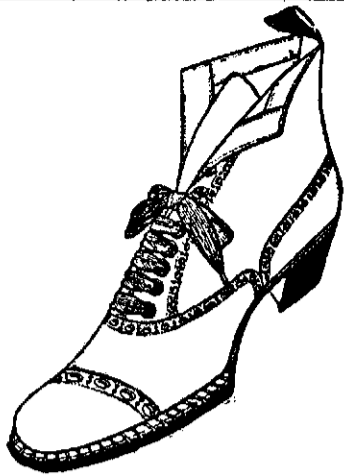
Cine voește să cumpere INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode,
elegante și durabile acela să cumpere cu
încredere dela

IOAN VUIA, Sătmár
(SZATMÁR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc tofelul de ghete și cioboate după măsură.

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comercială și industrială din DOBREȚIN.

KASZÁS GYÖRGY
ATELIER DE TINICHERIE PENTRU
ZIDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ
NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.

Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de învățământ. Din ține, cu picioare, 2—2 buc. vase smălțuite de băut și o tasă pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

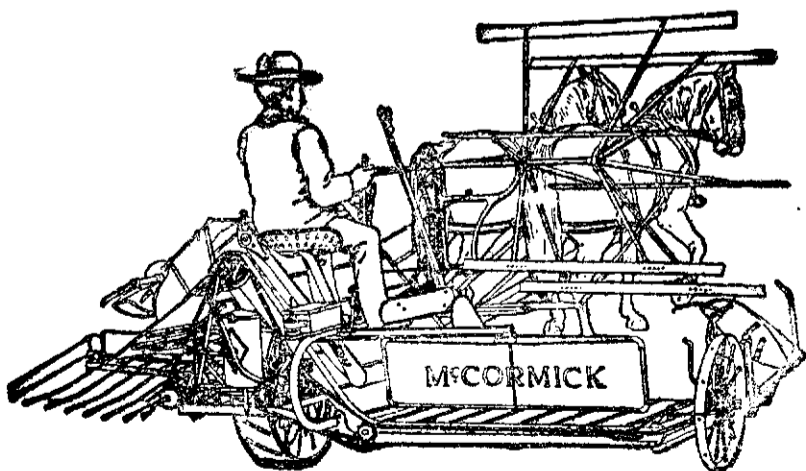
Correspondență în limba maghiară și germană.
(Ka 479)

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Kloster nr. 10.

MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI
ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. — Prezum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabricii, despre a căror fabricați n' am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze la bransa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.
Ke 541—30

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, obiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA“ (purgativul de fier) ^{la} ^{Ardea}

care curățește stomacul și intestinalele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșituri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 250 fl., 12 sticle 5 corone.

Efectul purgativei de fier „LAXA“ va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul“ balsam de stomac ^{la} ^{Ardea}

„REGENOLUL“, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ, în cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fleri.

Originalul „LAXA“ și „REGENOLUL“ se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572--)

Dacă oți să cumpărați
Tea și rum fin

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cer.		Cer.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria”	1'10
1 " " " "	1'—	1 " " "	2'20
1 " " " "	2'—	1/2 " Jamaica II	1'80
1 " " " fină 1/2 kg.	2'50	1 " " "	2'60
1 " " sfărâmături fine	—40	1/2 " " I	1'80
1 " " " "	—80	1 " " " I	3'60
1 " " " kg.	7'—	1/2 " " fortior	2'70
1 " POPOFF nr. 4	7'—	1 " " "	5'40
1 " " " 6	5'50	1/2 " " antiq	3'70
1 " " " 8	4'50	1 " " "	7'40

Comenzile făcute cu poșta se
expediază prompt.

(Vo 508—)

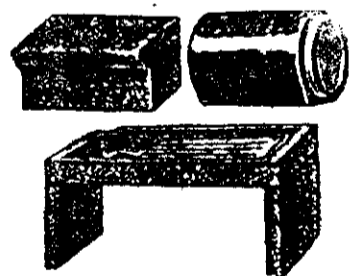
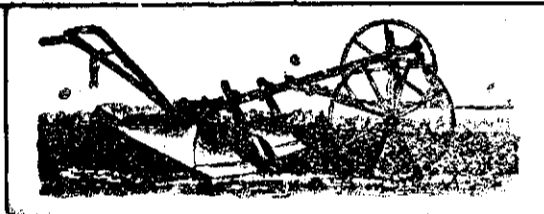
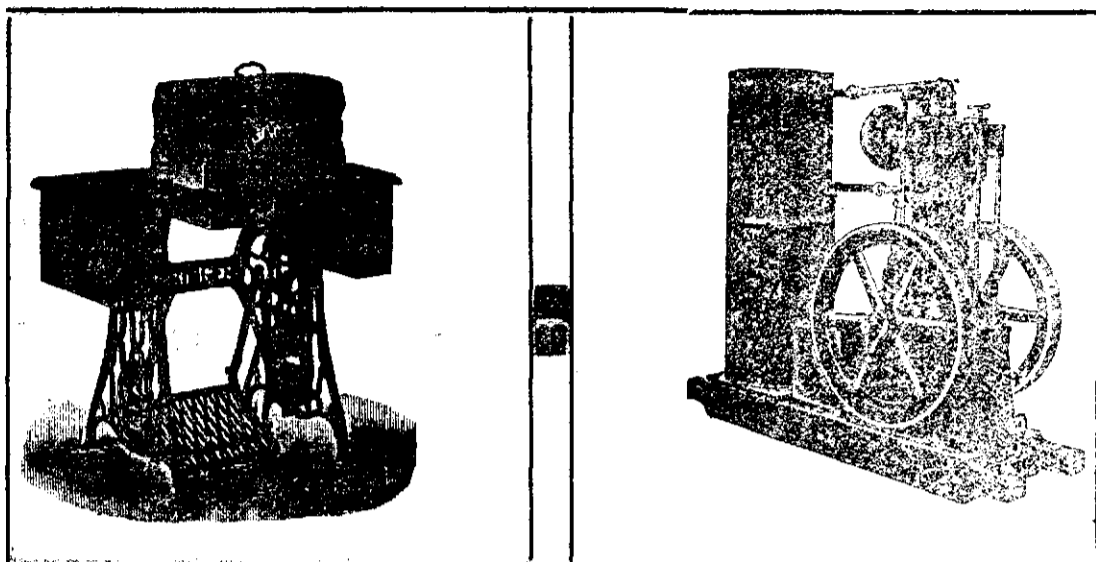
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

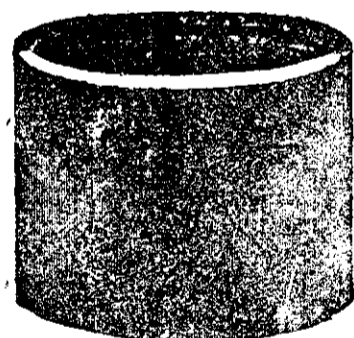
Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

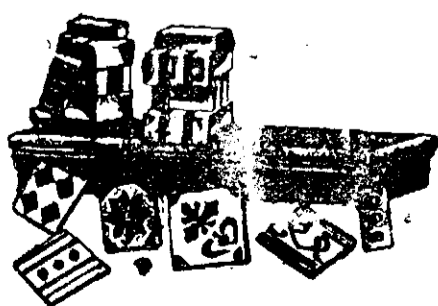
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material.
Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face
prin prepararea în mod propriu al betonului
ori alte materii.

Primesc toffelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de
terasse, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu,
țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de
obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. LUGOȘ, Strada Buzias 37.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar, (Be 30-70)
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Jl 34-60

Hlobil János

Primul institut cu putere electrică în Lugoj pentru văpsirea stofelor, curățirea chimică a îmbrăcămintelor — și spălarea cu aburi —

LUGOJ, str. Bisericii 6.

TELEFON: 218.

Primește totfelul de comande pentru văpsirea și curățirea hainelor de bărbați, dame și copii; precum și spălarea gulerilor, manșetelor, perdelelor și călcarea lor pe lângă prețuri ieftine. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. (Ho 534-30)

Schwalb Adolf fia Vilmos

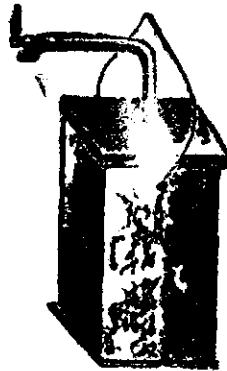
tinichigiu și mier. 11-0)

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: mășuri de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, lack ori petrolu. face, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani. Catalog trimis gratuit și franco.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köhányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.

Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimise gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Sl 160-60)

Deschidere de prăvălie pentru mode de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului din Lugoj și jur, că mi-am deschis zilele trecute un:

Magazin pentru mode de dame

manufactură și mărunțișuri pentru croitori

LUGOJ în casa Schleszler, colțul str. Bonnaz și Szende.

În urma bogatelor experiențe și cunoștințe câștigate în această branșă în magazinele cele mai distinse din nenumăratele centre mari, precum și în urma legăturilor mele cu firmele și fabricile mari, sunt în plăcuta poziție, să satisfac cele mai rafinate gusturi.

În nădejdea că P. T. publică mă va acorda tot sprijinul

semnez cu stimpă:

(Ho 364-30)

George Ștefani.